Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

Ўзбекистон Компартияси Тошкент шаҳар комитети ва халқ депутатлари шаҳар Советининг органи

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган. № 3 (6. 492) 1988 йил 5 январь, сешанба Баҳоси 3 тийин

XIX

Янгиланиш йўлидан

Хўжалик ҳисоби асосида

◆ — БИЗНИНГ Урта Осиё электр аппаратлари ишлаб чиқариш бирлашмамизда Бутуниттифоқ XIX партия конференциясига тайёргарликнинг ҳал қилувчи босқичи бошланди, — дейди бирлашма партия комитети секретарининг ўринбосари Н. Кривошеева, — аммо биз ана шу юксак талаблар нуқтаи назаридан ёндошсак, ҳали жуда кўп нуқсонларга барҳам беришимиз, бир қатор муаммоларни ҳал қилишимиз керак.

◆ МЕҲНАТни ташкил этиш ва унга ҳақ тўлашнинг бригада усулида «Технолог» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасининг конструктор ва инженер-техник ходимлари бажонидил ишламоқдалар.

Бригаданинг ҳар бир аъзоси фақат ўз шахсий план-топшириғини бажариш ҳақидагина эмас, балки бутун бригада, бўлим ёки ташкилот олдига қўйилган вазифани адо этиш тўғрисида жон куйдирадиган бўлиб қолди.

Энг муҳими, конструкторлар лойиҳалашнинг муддатлари қисқаргани туфайли тадқиқотни ишлаб чиқаришга жорий этишгача бўлган жараён ихчамлашаётганидан мамнун бўлмоқдалар.

Зотан, бирлашманинг янгича шароитлардаги иш тажрибасини мамлакатимизнинг турли шаҳарларидаги 300 дан зиёд ишлаб чиқариш бирлашмалари, корхона ва ташкилотлари коллективлари ўрганиб, ўзларида қўллаганликлари янги усулнинг катта афзалликларга эга эканлигидан далолат бериб турибди.

Советлар ҳаётидан

ИШ МЕЗОНИ

Анвар Раҳматуллаевни Тошкент лак-бўёқ заводида ҳамма ҳурмат қилади. У меҳнатсеварлиги, ташкилотчилиги, принципиаллиги, одамларга самимий муносабати билан эл олқишига сазовор бўлган ишчилар синфининг илғор вакилларидан бири. Яқинда мухбиримиз шу корхонада бўлиб, район Совети депутати бўлган бу халқ хизматкорига бир нечта саволлар билан мурожаат қилди.

— Депутат сифатида бурчингизни қандай ўтаяпсиз?

— Сайловчилардан тушган наказларнинг қай даражада бажарилаётганлиги депутат фаолиятининг мезони ҳисобланади. Чунки наказ— халқ талаби, унинг ижроси эса депутатга берилган баҳо.

Бир мисол. Сайловчилар билан бўлган учрашувда ён дафтаримга ўндан ортиқ наказни қайд қилиб қўйишимга тўғри келди. Улар орасида йўлкаларни асфальтлашдан тортиб, то болалар боғчасининг қурилиши билан боғлиқ наказларгача бор. Кўриниб турибдики, бу ишларни бажариш биргина депутатнинг қўлидан келадиган иш эмас. Бунинг учун елиб-югуриш, қанча ташкилотлар эшигини қоқишга тўғри келади. Лекин, сайловчи бу ишнинг натижасини депутатдан кутади. Унга ишонади. Ишончни оқлаш эса ўз-ўзидан бўлмайди. Биргина йўлкани асфальтлатиш учун қанча овора бўлдим. «Бор-ей», деб қўл силтаб кетадиган вақтлар ҳам бўлди. Бироқ сўзимда қатъий турдим. Ниҳоят мақсадга эришдим. Очиғини айтсам, бу наказ бажарилган куни сайловчилардан кўра ўзим кўп хурсанд бўлдим.

Демак, депутат ҳар бир ишга жазм қилса, албатта бажаради. Бироқ бунинг учун билим, тажриба, қунт ва ғайрат керак.

— Советларнинг қайта қуришдаги роли нималардан иборат?

— Жамиятимиз ҳаётида янги давр бошланди. Шундай экан, Советлар ишини ҳам қайта қурмоқ даркор. Яширишнинг ҳожати йўқ. Кўп йиллар давомида Советлар фаолияти кўзга яхши ташланмай келди. Шундай вақтлар ҳам бўлдики, Советлар ўз қарорларини назорат қилиш ва унинг бажарилишини талаб этишга қодир бўлмай қолдилар. Бу эса депутатлар меҳнатини мураккаблаштирибгина қолмай, балки олинган наказларнинг бажарилишига ҳам тўғаноқ бўларди.

Мисолларга мурожаат қилайлик. Сайловчилар боғча қурилиши ҳақида депутатга наказ беришади. Депутат бу масалани Совет йиғилишига қўяди. Шунда кимдир депутатни «тартибга» чақириб қўяди. «Боғча қурилиши сизнинг ишингиз эмас. У билан шуғулланадиган кишилар бор. Сиз ўз ишингизни қилинг», дейди чимирилиб. Хўш, шунда депутат нима қилиши керак?

Энди ошкоралик даври. Ҳар бир сўз очиқ-ойдин ўртада айтилмоқда. Советлар роли тобора ошиб боряпти. Депутатнинг халқ олдидаги мавқеи ортяпти. Фақат ишлаш керак, холос.

Бугун мамлакатда туб ўзгаришлар бўлаётган бир пайтда депутатнинг иши кўпайиб кетди. У энди чинакам ишлашга мажбур. Шундай бўляпти ҳам. Биринчи марта «юқоридан» кўрсатмасиз мандат олган маҳаллий Советларнинг халқ депутатлари ўзларининг мустақилликларини амалда исботлашяпти.

— Ҳозир қандай наказлар устида иш олиб боряпсиз?

— Сайлов участкасига қарашли маҳаллада болалар спорт комплекси қурилишини олиб боряпмиз. Бундан ташқари уй-жой тақсимоти билан боғлиқ наказларни ҳал этиш устида ишлаяпман. Энг муҳими ҳамиша халқ орасида бўлиб унинг талабларини бажо келтираётганимдан бахтиёрман.

Суҳбатни Д. ОБЛАЕВ ёзиб олди.

ЗАМОНДОШИМИЗ

БАХТ МОҲИЯТИ

Дейдиларки, одамзоднинг тақдири у туғилмасидан аввал белгилаб қўйиларкан.

Яна дейдиларки, одамзод ўз меҳнати, қувончу аламлари, умиду ишончлари ила одамзод...

Ва яна... «Тақдирни қўл билан яратур одам» деган ҳикматга айланган ажойиб сатр ҳам бор. Буни зукко шоиримиз Ғафур Ғулом айтган.

Муҳтабархон Қодирхўжаева тақдирини ўз қўли билан яратган ана шундай замондошларимиздан.

Агар қисматнинг ёшини белгилайдиган бўлсак...

Агар меҳнатга ҳам тил ато этсайди...

Дарвоқе, ғам билан қувончнинг, меҳнатнинг миллати бўлмайди. Меҳнат ҳам барча халқлар учун бир. Ҳамма ҳам тер тўкиши керак.

Хуллас — Йиллар. Тақдирлар.

Мухтабархон 1974 йилдан бери меҳнат қилади. Наманган тўқимачилик техникумини битирган. Аввалига ўша ердаги тикув фабрикасида ишлади.

Тақдирнинг ишлари ҳам қизиқ. У тошкентлик Акромжон деган йигитга кўнгил қўйди. Турмуш қуришди. Ҳозир икки фарзандлари бор. Улар — умрнинг бир жуфт қувончи. Овунч ва юпанч.

Унинг ўзи беш йилдан бери тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмасининг 4-филиалида мастер бўлиб ишламоқда.

Йиллар. Тақдирлар.

Йиллар ҳақида биз нима биламиз! Тақдирнинг, Бахтнинг моҳиятидан хабардормизми!

«Бизлар ишлаяпмиз, бу меҳнат холос». Шоиримиз Эркин Воҳидовнинг шеъридан олинган бу сатр бир қарашда жўн гапдай туюлади. Бироқ, бу сатрда меҳнаткаш халқимизнинг тупроқдай хокисорлиги ўз ифодасини топган.

Амалда ҳали кўп иш қилиш керак. М. Қодирхўжаева ҳам шунинг тарафдори. Бунинг устига у она. Аёл у. Оила файзи. Уйининг озода-саришталиги, болалар тарбияси ҳам унга бевосита боғлиқ. Фарзандларнинг усти-боши бут бўлгани — бу ҳали ҳеч нарсани билдирмайди. Энг муҳими — улар маънавий жиҳатдан ҳам бут бўлсинлар. Яъни яхши, ҳалол одамлар бўлиб вояга етсинлар. Мухтабархон буни яхши билади. Бундан ортиқ нима керак!

С. САИДОВ.

СУРАТДА: Мухтабархон Қодирхўжаева.

Т. Каримов фотоси.

Замонавий техника асосида

Тошкент мотор заводининг механика-йиғув корпусида ўн бир минг квадрат метр ишлаб чиқариш майдонида токарлик, фрезерлик, пармалаш станоклари ўрнатилганига кўп бўлгани йўқ.

Завод коллективи Минскдан келтирилган намуналар асосида 20 дан ортиқ деталнни ишлаб чиқаришни ўзлаштирди. Эндиликда 100 от кучига эга бўлган мотор барча узеллари ва қисмларининг 70 процентдан кўпроғи шу ернинг ўзида ишлаб чиқарилмоқда. В. Гришин, Ю. Меляев, К. Давранов бошлиқ илғор бригадалар ҳозирги кунда май ойи ҳисобига маҳсулот топширмоқда. Бу коллективлар рақамли программа билан бошқариладиган станокларда меҳнат қилишни ўрганиб олишди. Натижада моторсозлар технология жараёнига риоя этиб, фонд самарадорлигини оширишди. Маҳсулот сифати ҳам яхшиланди. Шуни айтиш керакки, бу ерда мотор тайёрланаётганига ҳали кўп бўлгани йўқ. Ҳозирданоқ неча юзлаб моторлар ишлаб чиқилди. Шуниси қувончлики ҳозиргача завод бирорта ҳам шикоят олгани йўқ.

Бу катта участкада меҳнат қилаётганларнинг кўпчилиги Минск, Владимир трактор заводларида таълим олган ёшлардир.

МАСЪУЛИЯТЛИ ВАЗИФАЛАР

Тошкент агрегат заводи олдида Янги йилдан бошлаб жуда катта ва масъулиятли вазифалар турибди. Бу ерда ҳар бир участка, бригадада ишларни қайта қуриш тадбирлари амалга оширилмоқда. Корхонанинг тўла хўжалик ҳисоби ва давлат қабули шароитида муваффақиятли иш юритиши учун ҳали кўп ишларни қилиш керак.

9-цехнинг термисти, корхона партия комитетининг аъзоси Аҳмаджон Турсунов, корхона партия комитети аъзоси Винур Носиров ва бошқалар ишларни қайта қуриш ташаббускорлари бўлмоқдалар.

Корхонанинг ишлари бир маромда йўлга қўйилишига унинг реконструкцияси пландан чиқариб ташлангани ва кейинчалик яна планга киритилгани салбий таъсир кўрсатмоқда. Аммо коллектив бой берилган имкониятларни яна ишга солиш чора-тадбирларини кўрмоқда.

Тежамкорлар

Ўтган йил топшириқларини шараф билан бажарган агрегат заводининг коллективи тежамкорлик соҳасида бир қатор ибратли ишларни амалга оширмоқда. Сайфулла Қозоқов, Барат Сапаров, Ғулом Қаршиев сингари моҳир ишчилар тежамкорлик ҳаракатининг актив қатнашчиларидир. Уларнинг самарали меҳнати эвазига цехда ойига бир минг 700 килограмм металл иқтисод қилинмоқда.

Ўтган йили тежаб қолинган умумий металларнинг ҳажми 10 минг 400 килограмм бўлди.

Пудратчилар кўпаймоқда

Сергелидаги «Комфорт» ишлаб чиқариш бирлашмасида меҳнат унумдорлиги тобора юксалмоқда.

Заводда бригада пудрати асосида меҳнат қилаётган коллективлар сони ортмоқда. Айни пайтда 48 бригада қолоқларсиз ишламоқда.

Корхонада илғор ишчиларни рағбатлантириш ҳам яхши йўлга қўйилган. Ўтган йили завод ҳисобидан Х. Саидов, Р. Парпиев, А. Йўлдошев каби ишчилар турли шаҳарларга бепул саёҳатга бориб келдилар.

ЭЗГУ НИЯТ БИЛАН

Бугунги фабрикаларни хотин-қизларсиз тасаввур этолмаймиз. Фан ва техниканинг энг сўнгги ютуқлари асосида бунёд этилган дастгоҳ ва машиналар улар измида. Эгнимиздаги кийимлар, оёғимиздаги пойабзаллар, эҳтиёжимизни қондирувчи турли-туман маҳсулотлар хотин-қизларимиз меҳнатидан гўзаллик касб этаяпти. Уларнинг кўпчилиги ўз соҳасининг ветерани, фидойиси, ёшларнинг яқин маслаҳатгўйи, мураббийлари бўлиб келишяпти. Клара Турсунова ҳам ана шундай фидойи ишчилардан бири. Уни фабрика коллективи Собир Раҳимов район Советининг депутатлигига сайлади.

«Нега энди айнан мени? Ахир, тенгқурларим билан оддийгина ишлаб юрган эдимку! План топшириқларни ортиғи билан бажариш эса, бурчим», деган хаёллар цехда унинг номзоди тасдиқланган кунгача қизга тинчлик бермади.

Ўша куни Тошкент ўйинчоқлар фабрикасининг кичкинагина клубида ишчилар гавжум бўлди. 3-ўйинчоқлар йиғув цехининг бошлиғи Ирина Геннадьевна Бародина сўз олиб бўлажак депутат ҳақида «Бу қиз цехимизга яқинда келган бўлсада барчанинг ҳурматини қозонди. У ўзининг камтаринлиги, тиришқоқ ва принципиаллиги, жамоат ишларида актив қатнашиши билан ажралиб туради... Ўйлайманки, у ҳаммамизнинг ишончимизни оқлайди...» деган сўзларидан Кларани қаттиқ ҳаяжон босди. Унинг ички хиссиёти буғдойранг юзларини қизартириб юборди. Қизнинг бу ҳолга тушиши бежиз эмас эди. Унинг фабрикага ишга келганига атиги уч йил бўлганди. Шу давр ичида дугоналари, қолаверса коллектив ҳурматини шунчалик қозонганлигини билмаган экан. Энди у бу катта ишончни оқлаши керак. Ҳа, Клара Рихсибоевна Турсунова қўлига депутатлик ваколатини оларкан, шулар ҳақида ўйларди...

... Меҳнатга муҳаббат унда эрта уйғонди. Шунинг учун ҳам 1979 йилда ўрта мактабнинг 8-синфини тугаллаб Клара шаҳримиздаги тажриба пиллакашлик фабрикасига ишга кирди.

Тезда у меҳнатсеварлиги, интилувчанлиги билан фабрика ёшларининг пешқадамига айланди. 1983 йилда унинг КПСС аъзолигига қабул қилиниши катта воқеа бўлди.

Энди у ўзи каби ёшларга ибрат бўлиб, уларни ўз ортидан эргаштира олувчи ташаббускор бўлиши керак эди. Шундай ҳам бўлди. У хушдиллиги, уддабуронлиги билан участкадаги ҳар бир ёшнинг кўнглини топа билди.

Клара Турсунова Тошкент ўйинчоқлар фабрикасига ишга келганида эса ишчи сифатида шаклланган, чиниққан ва бу борада ўзининг мустаҳкам фикрига эга эди. Қизнинг қўлида бу фабрикага боп касби йўқлиги учун ҳам прессловчиликка шогирд тушди. Бу ердаги дастгоҳлар асосан Чехословакиядан келтирилган автоматлашган «Ходос» ва Болгариядан келтирилган ярим автоматлашган «Бузулук»лар бўлиб, уларнинг катталиги атиги одам бўйи келади, холос. Лекин бир йўла бир неча кичик операцияларни бажаришга мослашган. Клара ҳам олдинига «Ходос»да ишлаб тажриба орттирди, сўнг эса «Бузулук»да ишлай бошлади. Пластмассадан ҳар хил шакллар ясаш цех прессловчиларининг асосий ишидир. Бунинг учун полиэтилен катта ҳароратда эритилади. Пластмасса ҳолатини касб этиб оқа бошлагач, кичик бўлакларга бўлинадида штампланади. Шу йўл билан ўйинчоқларнинг турли қисмлари ҳосил бўлади. Бу нозик операция бўлиб прессловчидан чаққонлик ва маҳорат талаб этади.

Клара ҳам аввалига қийналди. Тиришқоқлиги сабабли орадан бир ой ўтгач мустақил ишлай бошлади. Разрядга имтиҳон топширди. Мана, у ҳозирда 3-разрядли малакали ишчи. Уч йил ичида ўз план топшириқларини мунтазам 110—120 процент уддалаётган қиз уч нафар ёш ишчига мураббийлик ҳам қилди, ўз билими ва тажрибасини ўргатди. Булар Юлдуз Мирмақсудова, Гўзал Жўраева ва Нигора Расуловалардир. Ҳозирда бу қизлар устози Клара Рихсибоевна билан бир қаторда мустақил меҳнат қилишяпти. Уларнинг ҳаммаси малакали прессловчилар бўлиб етишишди.

— Менинг бу фабрикага ишга келишим, касб-корли бўлишим Клара опам туфайли. Меҳнатга ҳавасни ундан ўргандим. Касбим бўйича у вақтини аямай маслаҳатлар берди, иш ўргатди. Бу борада эринган пайтини билмайман. Мустақил ишлаётган бўлсамда, ҳозиргача устозимдан ёрдам сўраб тураман. Коллектив уни камтар ва инсонийлиги учун ҳурмат қилади. Мен ҳам ана шундай бўлгим келади. У билан фахрланаман, — дейди Кларанинг шогирди, моҳир прессловчи Гўзал Жўраева.

Дарҳақиқат, К. Турсунова ҳаммага ибрат бўладиган ишчи. Унинг жамоат ишида ҳам, цехдаги дугоналари ўртасида ҳам муносиб ўрни бор. Бугунги кунда коллектив ишончини оқлаш учун эзгу ишга қўл ураётган депутат Клара Турсунованинг шижоати баланд.

Қ. ИСОҚОВ.

Биродарлашган шаҳарлар дўстлиги

Самимий учрашувлар

Шаҳримизда меҳмон бўлиб турган АҚШдаги биродарлашган шаҳар — Сиэтлдан келган камер музикаси намояндалари группаси Тошкент билан танишишни давом эттирмоқда.

Кеча меҳмонлар Тошкент шаҳар Совети ижроия комитетида қабул қилиндилар. Шаҳар Совети ижроия комитетининг раиси Ш. Р. Мирсаидов меҳмонларни кириб келган 1988 йил билан муборакбод этди, уларга Тошкент шаҳрининг жаҳондаги биродарлашган шаҳарлар билан олиб бораётган дўстона алоқалари, шаҳар меҳнаткашларининг қайта қуриш ва жадаллаштириш борасида эришаётган ютуқлари ҳақида гапириб берди.

Сиэтллик меҳмонлар шу куни Успенский номидаги музика мактаби педагоглари ва ўқувчилари билан учрашдилар. Бу ерда Сиэтл камер музикаси чолғучилари ижросида Америка ва Совет композиторларининг асарларидан концерт тингланди. Учрашувда Ўзбекистон Композиторлар союзи правлениесининг раиси А. Жабборов меҳмонларни ўзбек музика жамоатчилиги номидан табриклаб, икки мамлакат халқлари ўртасида дўстлик ва маданий алоқалар ривожланиб бораётганлигини таъкидлаб ўтди.

Бугун

биродарлашган шаҳар вакиллари чет мамлакатлар билан дўстлик ва маданий алоқалар Ўзбекистон жамияти фаоллари билан учрашдилар. Шунингдек, Тошкентдаги амалий санъат музейи билан танишиш меҳмонларда яхши таассурот қолдирди.

Мухбиримиз биродарлашган шаҳар вакили билан суҳбатлашди:

Жэфри БИТЛ, Кеннеди номидаги марказ интернационал конкурсининг лауреати, пианиночи:

— Мен қадимий Тошкент шаҳрига биринчи марта келишим. Сиэтл билан биродарлик алоқалари мени бу ерга иштиёқ билан олиб келди. Шаҳрингизда менга кўп нарса манзур бўлди. Айниқса, одамларнинг очиқ чеҳра билан муомала қилиши, меҳмонларга бўлган илтифотдан мамнун бўлдим.

Музика менинг ҳаётим, эътиқодим, муҳаббатим. Америкада яшаётган рус миллатига мансуб Аделла Маркес деган мутахассис таълимини олганман. У киши айни пайтда Россияда рус бастакори Иосиф Левин таълимотини олган. Ижрочилик репертуаримда Америка бастакорларидан ташқари Чайковский, Скрябин, Прокофьев, Шостакович сингари композиторларнинг асарлари ҳам бор.

Ўтган ойда Вашингтонда мамлакатларимиз раҳбарлари имзолаган ядро қуролларисиз яшаш ҳақидаги тарихий шартнома икки қитъа ўртасида қурилган янги мустаҳкам кўприкдир. Мамлакатларимиз халқлари бундан буён ҳам яхши муносабатларни давом эттирадилар.

Суҳбатни А. ПЎЛАТОВ ёзиб олди.

Пойтахт театрларида

ЯНГИ СПЕКТАКЛЬ

Ҳамза номидаги Ленин орденли ўзбек Давлат академик драма театри саҳнасида қозоқ драматурги Олтинсоч Жагановнинг «Ҳазрати аёл» спектакли премьераси бўлиб ўтди. Жамиятимизда аёл кишининг тутган ўрни, унинг тараққиётга қўшаётган ҳиссаси, ҳаёт муаммолари ва қувончи ҳақида ўткир социал руҳда ёзилган бу асарни театр режиссёри Рустам Ҳамидов саҳналаштирган.

Ҳар қандай тўсиқлар қаршисида тиз чўкмай, ўз эътиқодига содиқ қолган Ойша (Ўзбекистон халқ артисти Рихси Иброҳимова) саноатда, завод ишчилари ҳаётида ва шахсий ҳаёт муаммолари билан катта кураш олиб боради.

Спектакль декорацияси айланар экан, биз ҳар бир янги ҳаётий эпизодда Ойшанинг коммунистик принципларга амал қилиб курашиши, аёллик маънавий поклиги, инсонийлигининг гувоҳи бўламиз. Ҳаётда шундай инсонлар борки, улар сохталик, ёмон ишлашга йўл қўя олмайдилар. Лекин юраги барча нарсани изсиз ўтказа олмайди. «Ҳазрати аёл»нинг юраги ҳам бу кураш йўлида ўзини бутунлай сарф қилади. Катта драматик финал билан якунланадиган спектакль жамиятимизда шундай аёллар борлигидан қалбимизда фахр уйғотади.

М. НАЗАРОВ.

Сўнгги соатда

⊙ **НЬЮ-ЙОРК.** Қўшма Штатлар «самовий урушлар» системасини яратишда фойдаланиш мумкин бўлган химиявий лазернинг ердаги дастлабки туркум синовларини ўтказди.

«Нью-Йорк таймс» газетасининг хабар беришига қараганда синовлар Калифорниядаги «Т. Р. В.» корпорациясига қарашли полигонда 23 декабрда бошланган эди. Мазкур корпорация Пентагоннинг энг йирик, президент Рейганнинг «стратегик мудофаа ташаббуси»ни реализация қилишга жалб этилган пудратчиларидан ҳисобланади.

Қуввати икки миллион ваттга тенг лазер хусусиятларининг бу сафарги синовлари уни космосга олиб чиқиш олдидан муқаддима, холос. «Альфа» коди билан белгиланган химиявий лазерни душман баллистик ракеталарини йўқотишда нақадар самарали эканлигини аниқлаш учун келаси ўн йилликнинг бошларидаёқ космик фазога олиб чиқиш планлаштирилмоқда. Мутахассислар ана шу вақтга қадар лазернинг қуввати айрим такомиллаштириш ишлари ҳисобига беш ва ҳатто ўн миллион ваттга етказилиши мумкин, деб тахмин қилмоқдалар.

⊙ **МАНАГУА.** Никарагуада кофе йиғим-терими айни авжида. Кофе Никарагуанинг асосий экспорт экини бўлиб, республикага империалистик агрессия шароитларида ва бу билан боғлиқ экономикадаги тушкунлик вазиятида халқ хўжалиги учун ниҳоятда зарур бўлган валюта даромадларининг қарийб 70 процентини олиб келади. Ҳосил учун асосий кураш контрас каллакесарлари ёвузлик қилаётган шимолий Матагальпа ва Хинотега департаментларида олиб борилмоқда. Бу йил Никарагуада 1,1 миллион қоп кофе йиғиб олиш планлаштирилмоқда, бу аввалги йилдагилардан анча кўп.

⊙ **МАПУТУ.** ЖАР телевидениеси олти нафар Жанубий Африка солдати ҳарбий госпиталда безгакдан вафот этганлигини хабар қилди.

Диктор ҳозир, ёмғирлар мавсуми пайтида Намибияда жуда хавфли безгак ўчоқлари мавжуд эканлигини қайд этди. Баъзи маълумотларга қараганда ЖАР ҳарбий хизматчилари орасида безгак хасталигига учраган юздан зиёд одам бор. Аммо мудофаа министрлиги бу маълумотларни ошкор этишга интилмаяпти, деб хулоса чиқаради, телепрограммани олиб борувчи.

⊙ **ТОКИО.** Япониянинг «яширин бозорига» икки йил муқаддам Филиппин марказий банкидан изсиз йўқолган қуйма ҳолидаги йигирма тонна олтин маҳфий равишда келтирилган. «Иомиури» газетасига маълум бўлишича, бу олтинларни Филиппиннинг собиқ ҳокими Ф. Маркос қонунга хилоф равишда олиб кетган экан.

Хўжалик ҳисобига кенг йўл!

Яқиндагина Ўзбекистон Компартияси Тошкент шаҳар комитетининг X пленумида шаҳар экономикасидаги аҳвол жуда аниқ-равшан таҳлил этилди, эришилаётган муваффақиятлар ҳам, мавжуд камчилик ва нуқсонлар ҳам, ҳал этилиши лозим бўлган муаммолар ҳам ўз ифодасини топди. Шаҳар экономикасида қайта қуриш жараёнидаги ишларни холисона баҳолаганда ҳали эришилган муваффақиятлардан кўра қилинадиган ишлар кўпроқ эканлиги ойдин бўлади-қолади.

Ўн иккинчи беш йилликнинг ўтган икки йили якунларига назар солсак, 1985 йилга нисбатан саноат ишлаб чиқариш ҳажми 7 процент ошганини кўрамиз. Шу ўтган давр ичида шаҳар саноат корхоналарида 1383 та янги дастгоҳлар, шу жумладан 469 та автоматик дастгоҳлар ўрнатилди, 111 та участка, цех ва ишлаб чиқариш комплекс механизациялаштирилди ва автоматлаштирилди, 155 та механизациялашган, автоматлаштирилган ва ярим автоматлаштирилган линиялар ўрнатилди, 521 та янги технологик жараёнлар ўзлаштирилди.

Буларнинг ҳаммаси муайян даражада меҳнат унумдорлигини оширишга ёрдам берди. Беш йилликнинг ўтган икки йили ичида ўсиш суръатлари 104 процент бўлиши кутилмоқда. Умуман, саноат ишлаб чиқариш ҳажми 7 процент ошади.

Тубислоҳот — амалда

Долзарб мавзу

◆ 1 январдан бошлаб «Давлат корхонаси (бирлашмаси) тўғрисида»ги СССР Қонуни кучга кирди.

◆ Янги йилдан шаҳарда яна 61 та корхона ва бирлашма тўла хўжалик ҳисобига, ўзини-ўзи маблағ билан таъминлашга ўтди.

Беш йилликнинг иккинчи йилида шаҳар экономикасини қайта қуриш, халқ хўжалигини комплекс ривожлантириш борасида катта ва масъулиятли вазифалар қўйилди. Маҳсулотнинг давлат қабулига, кўп сменали иш режимига ўтказилган корхоналарда маҳсулот сифатини ошириш жараёни жуда қийин кечмоқда. Қолаверса, хўжалик юритишнинг янги шароитларига ўтиш жараёни ҳам осон кечмаяпти.

Экономикага раҳбарлик борасида ҳамон эски қолиплар учраётгани ана шундай қийинчиликни юзага келтирмоқда. Экономикани қайта қуриш жараёни умуман олганда қийин ва зиддиятли йўлдан боряпти.

Янгиликни жорий этишда ҳали юзакичилик, эскирган идоравий ёндошувлар, меҳнат коллективларига иқтисодий жиҳатдан асосланмаган топшириқларни тиқиштириш, ишнинг кўзини билмаслик ва масъулиятсизлик ҳоллари оз эмас. Шунинг учун ҳам кўпгина корхоналарда чуқур қайта қуриш содир бўлмаяпти, мавжуд резерв ва имкониятлар ҳали қўл урилмаганича турипти. Ҳали ҳамма корхоналар маъмуриятлари ва партия ташкилотлари ғайрат билан ишчанлик кўрсатиб ишлаяпти, деб бўлмайди.

Фактларга мурожаат қилайлик. Ўтган йилнинг ўн бир ойи ичида шаҳардаги 23 та корхона ишлаб чиқариш ҳажмлари бўйича топшириқларни уддалай олмади, шартнома мажбуриятлари бўйича буюртмаларни етказиб бериш борасида ҳар уч корхонанинг бири оқсади. Жами юз миллион сўмдан зиёдроқ маҳсулот етказиб берилмади.

Буни қандай шарҳлаш мумкин? Бу — мамлакатимиз халқ хўжалиги 3128 пульт панеллари ва шчитлар, 719 та компрессор, 3780 трактор прицеплари, 397 та йигирув ва 135 та тўқув машиналари, 3723 километр бронекабеллар, 1358 километр контроль ва 2270 километр узун алоқа кабеллари, 21,6 миллион погон метр ип-газлама ва бошқа кўплаб маҳсулотлар олмади, демакдир. Бу нуқсонлар тугатилганида эди, ишлаб чиқаришнинг ўсиш суръатларига анчагина ижобий таъсир кўрсатган бўлар эди.

1987 йилда хўжалик юритишнинг янги системасига шаҳардаги 25 та корхона ўтказилган эди. Шу жумладан, Ўзбекистон ССР енгил саноат министрлиги системасидаги 20 корхона хўжалик ҳисоби асосида ишлашга ўтган эди.

Улар фаолиятини жиддий таҳлил этиш шуни кўрсатяптики, бу корхоналарнинг кўпчилиги ҳали янгича шароитларда ишлашга тайёр эмас. Ахир, янги иқтисодий ислоҳот пировард натижаларга қараб корхона ишига баҳо беришни тақозо этади. Шунинг учун ҳам бу борада масъулиятни ошириш зарур. Ўн икки корхона ёки ҳар иккита корхонадан бири тузилган шартномаларга мувофиқ суратда буюртмалар етказиб бериш, яъни хўжалик ҳисобининг энг асосий кўрсаткичини бажармади. Жами тайёрланмаган маҳсулот миқдори 42,7 миллион сўмни ташкил этди. Бу камомаднинг 80 процентдан зиёдроғи енгил саноат соҳасидаги тўртта корхонага тўғри келади. Булар — тўқимачилик комбинати — 24,8 миллион сўмлик, «Қизил тонг» тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмаси — 10,8 миллион сўмлик, «Малика» трикотаж ишлаб чиқариш бирлашмаси — 2,4 миллион сўмлик, 1-пойабзал фабрикаси 3,5 миллион сўмлик маҳсулотни кам етказиб берди.

Меҳнат унумдорлигини ошириш топшириқларини 8 та корхона уддалай олмади. Кенг истеъмол моллари ишлаб чиқариш борасида анчагина орқада қолишга йўл қўйилди. 6 та корхона 68 миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқаришни уддалай олмади. Бунинг 61,6 миллион сўми тўқимачилик комбинатининг ҳиссасига тўғри келяпти!

Хўжалик ҳисоби асосида ишлашга ўтилгандан сўнг ҳамма корхоналарда яхши томонга ўзгариш бўлиши кутилган эди. Аммо таҳлил шуни кўрсатаяптики, шаҳардаги 4 та корхонада хўжалик ҳисоби моҳияти чуқур англаб етилмагани ва ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш борасида аниқ программага эга эмаслиги оқибатида маҳсулот таннархини 6,3 миллион сўмга қимматлаштириб юборишга йўл қўйилди. 10 та корхона эса фойда олиш планини бажара олмади. Бошқача қилиб айтганда, 16,6 миллион сўмлик кам фойда олди.

Ҳозирги қайта қуриш ва ошкоралик даврида хўжалик ҳисоби асосида ишлаётган ва бунинг уддасидан чиқа олмаётган корхоналарнинг номларини очиқ айтиб ўтмоқчимиз. Токи бу корхоналарнинг раҳбарлари туб иқтисодий ислоҳотнинг, хўжалик юритишнинг янги усули моҳиятини чуқур ўзлаштириб олсинлар, ишда омилкорлик ва тадбиркорлик кўрсатсинлар. Булар — «Компрессор», «Қизил тонг» тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмаси ва тўқимачилик комбинатидир. Улар беш йилликнинг иккинчи йилида деярли ҳамма асосий кўрсаткичларни бажара олмади. Хўш, бу корхоналарнинг экономикани қайта қуришдаги ўз мустақиллиги, ташаббуси, интизоми қайда қолди? Демак, бу корхоналарда ўзини-ўзи маблағ билан таъминлаш ва ўз харажатларини ўзи қоплаш шароитида ишлашга тайёргарлиги қониқарсиз бўлган, дейиш мумкин. Уларнинг тўла хўжалик ҳисоби ва ўзини-ўзи маблағ билан таъминлаш борасида янги қонунда белгилаб берилган имконият ва ҳуқуқлардан фойдаланишга тайёр эмасликлари ойдин бўлиб қолди.

1988 йилнинг 1 январидан яна 61 та корхона хўжалик юритишнинг янги шароитларига ўтиб ишламоқда. Улар жами салкам 1,5 миллиард сўмга яқин саноат маҳсулотлари ишлаб чиқарадилар.

Шундай қилиб, Янги йилда шаҳарда ҳаммаси бўлиб 86 та корхона хўжалик ҳисоби шароитларида иш олиб боради. Уларнинг ишлаб чиқариш ҳажми салкам 2,5 миллиард сўмни ташкил этади. Ёки хўжалик ҳисоби асосида ишлаётган корхоналар жами саноат корхоналари ишлаб чиқараётган маҳсулотнинг салкам 50 процентини тайёрлайди.

Ҳозир барча корхоналарда туб ислоҳотни амалга ошириш йўлида кўпгина ишлар олиб бориляпти. Аммо бу йил хўжалик ҳисобининг ўтган йилги сабоқлари ёддан чиқмаслиги зарур! Юқорида таъкидлаб ўтганимиздек, хўжалик ҳисобининг асосий кўрсаткичларидан бири — тузилган шартномаларга мувофиқ буюртмаларни ўз вақтида етказиб беришдан иборатдир.

Меҳнат унумдорлигини оширишга ҳам жиддий эътибор қаратилиши керак. Ҳолбуки, янгича шароитларга ўтиб ишлаган 8 та корхона ўтган йили бу борадаги топшириқни уддалай олмади.

Умуман олганда дилни қувонтирадиган ютуқларимиз ҳам йўқ эмас. Масалан, маҳсулот сифатини яхшилаш борасида ишлар бирмунча ўнгланмоқда. Олий категориядаги товарлар салмоғи маҳсулотнинг умумий ҳажмига нисбатан кейинги икки йилда 33,6 процентдан 43,1 процентга етказилди.

Хўжалик ҳисоби асосида иш юритиш маҳсулот сифатини кескин суратда оширишни тақозо этади. Шуни яна бир бор эслатиб ўтиш кераки, корхоналарнинг раҳбарлари, етакчи мутахассислари хўжалик юритишнинг иқтисодий методларини пухта эгаллаб олишлари даркор. Ана шундагина туб иқтисодий ислоҳотни амалга ошира оламиз. Ўтиш даври қийинчиликларини ҳар бир корхонанинг ўзида хўжалик ҳисоби асосларини мустаҳкамлаш йўли билангина енгиб ўтиш мумкин. Шаҳар партия комитети пленумида ҳаққоний таъкидлаб ўтилганидек, биринчи навбатда хўжалик ҳисоби принципи асосида ишлашга ўтган корхоналарда тушунтириш тадбирларини ҳар томонлама авж олдириш, янги иқтисодий йўналишларни ўзлаштириш, бунда илғор корхоналар мутахассислари, коллективларнинг энг яхши иш тажрибаларига таянмоқ керак.

Б. ЙЎЛДОШЕВ,
Ҳ. ИКРОМОВ.

РЕСПУБЛИКА ЯНГИЛИКЛАРИ

ЯНГИ ФАБРИКА ИШГА ТУШДИ

⊙ ҚЎҚОН. Қўқон пайпоқ-йигирув бирлашмасида ишга туширилган янги фабрика йилига 16 миллион жуфт болалар пайпоқлари тайёрлаб беради. Фабрикани 14-қурилиш тресті коллективи барпо этди.

Корхона цехларида беш юздан зиёд пайпоқ тўқийдиган автоматлар, кеттель-тикув машиналари, калавани бўяш аппаратлари ҳамда мамлакатимизда ва Чехословакияда ишлаб чиқарилган бошқа ускуналар ўрнатилган. Бу техникани ишлатишда 850 киши қатнашмоқда.

Янги қувватларни ишга туширишни тезлаштириш учун трикотажчиларнинг ўзлари — бирлашма мутахассислари монтажчилар ва созловчилар билан ёнма-ён меҳнат қилдилар. Янги фабрикани ишга тушириш жараёнидаёқ дастлабки 125 минг жуфт болалар пайпоғи ишлаб чиқарилди.

Қўқон трикотажчилари фабриканинг лойиҳадаги қувватини норматив муддатлардан икки баравар тезроқ — шу йилнинг 1 июлига қадар ўзлаштириш мажбуриятини олдилар.

АФҒОН ДЕҲҚОНЛАРИГА

⊙ Ўзбекистонлик мутахассисларнинг отряди Афғонистондаги Мазори-Шариф шаҳрида пармалаган дастлабки артезиан қудуғидан сув чиқа бошлади. Қўшни дўст мамлакатнинг шимолий вилоятларини ичимлик сув билан таъминлаш программасини амалга оширишда дастлабки қадам қўйилди.

Ишлар комплекси бир неча ойга мўлжалланган. Афғонистон республикасининг ирригация министрлиги ходимлари илтимосига кўра, дастлабки планлар ўзгарди. Совет мелиораторлари Балх, Жовузжон, Бағлон ва Саманган вилоятларида 14 та қудуқ қазиш билан бирга, бу ерларда сув чиқарадиган миноралар ҳам ўрнатадилар, қишлоқларга водопровод ва сув чиқарадиган колонкалар ётқизилади.

Айни бир вақтда ёш республикада ҳозирча ноёб бўлган мелиоратор касби афғон ёшларига ўргатилади. Улар совет мутахассисларига шерик бўлиб пармалаш ускуналарида, экскаватор, автокранларда ишлашни ўрганмоқдалар.

Қардошлик қонунига биноан

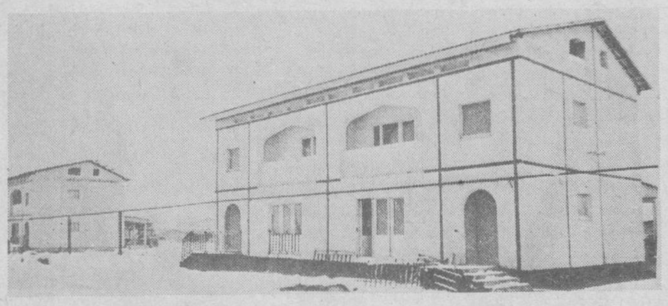

«Дўстлик» деб аташди

Ўтган йили баҳорда кетма-кет ёғган ёмғир ва сел натижасида Тошкент областининг Пискент райони аҳолиси катта азият чекди. Кўплаб оилалар бошпанасиз қолди, экинзорлар поймол бўлди. Аммо «Ҳамма бир киши учун, бир киши ҳамма учун» принципига содиқ бўлган совет кишилари дарҳол азият чекканларга ёрдам қўлларини чўздилар. Қисқа муддат ичида «Гулистон» колхозида 200 оила истиқомат қиладиган микрорайон қад кўтарди. Ана шу микрорайонни миннатдор колхозчилар «Дўстлик» деб аташди.

СУРАТДА: «Дўстлик» микрорайонидаги янги уйлар; «Гулистон» колхозининг аъзоси Б. Ҳайдаров оиласи янги уйга кўчиб кирмоқда.

А. Зуфаров фотолари.

Етти фарзанднинг онаси, меҳнат ветерани Ҳури опа Ёқубовани «Чевар» тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмасида кўпчилик қаттиқ ҳурмат қилади. Бу бежиз эмас, албатта. Чунки қўли гул бу аёл йигирма йилдан буён ўз касбини эъзозлаб келмоқда. Шу давр мобайнида у кўплаб ёшларга устозлик қилди. Эндиликда у билан бирга келини Донохон ва қизи Маҳсумахон ёнма-ён меҳнат қилишяпти.

СУРАТДА: меҳнат ветерани Ҳури опа Ёқубова келини Донохон ва қизи Маҳсумахон билан.

Т. Каримов фотоси.

ХАЛҚ УНИВЕРСИТЕТЛАРИГА — МУҲИМ ЭЪТИБОР

Қайта қуриш ва жадаллаштириш қизғин олиб борилаётган шу кунларда халқ университетларининг ролига катта эътибор берилмоқда. Чунки КПСС XXVII съезди ва ундан кейин бўлиб ўтган партия Марказий Комитети Пленумлари қарорларини кенг халқ оммаси онгига сингдиришда халқ университетларидан унумли фойдаланиш яхши самара беряпти.

Ана шунинг учун ҳам Киров район «Билим» жамияти ташкилоти уни изчил ривожлантириш тадбирларини амалга оширмоқда.

Ҳозир районда 12 та ҳар хил университетлар ва унинг 100 дан ортиқ факультетлари иш олиб бораётганини таъкидлаш билан бирга, улар ишининг мазмунини ҳозирги юксак талаблар даражасига кўтариш зарурлигини айтиб ўтмоқчимиз.

Уларда олимлар ва турли касб эгаси бўлган 120 дан ортиқ лектор ва сиёсий ахборотчилар, юзлаб актив агитаторлар лекция ва суҳбатлар ўтказмоқдалар.

Лектор ва агитаторлар сўнгги вақтларда асосий эътиборни КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачевнинг Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 70 йиллиги юбилейида қилган докладида илгари сурилган қоида ва йўл-йўриқларни амалга оширишнинг аниқ режаларига қаратмоқдалар.

«Ота-оналар», «Эстетика» «Ҳарбий-ватанпарварлик», «Ҳуқуқ», «Саломатлик», «Халқлар дўстлиги», «Совет турмуш тарзи» каби университетларга 10 мингдан ортиқ киши жалб қилинган.

Биз ана шу университетлардан айримлари ҳақида тўхталиб ўтмоқчимиз.

Район социал-таъминот бўлими қошида «Ҳуқуқ» университети 12 йилдан бери иш олиб боряпти. Университетда ўқув машқлари икки йилга мўлжалланган бўлиб, унга 100—120 тингловчи қабул қилиняпти. Бу университетга район саноат корхоналари, муассасаларининг кадрлар бўлими ходимлари, нафақа ва пенсия ишлари билан шуғулланадиган кишилар қабул қилинади. Ўқув машғулотлари халқ депутатлари Киров район Совети ижроия комитетининг мажлислар залида олиб борилмоқда. Машғулотларни Ўзбекистон ССР социал-таъминот министрлиги, суд ва прокуратураларнинг масъул ходимлари олиб боришяпти.

Бу икки йиллик университетни битириб чиқиб, тегишли гувоҳнома олган кишилар совет қонунчилиги, пенсия ҳужжатлари тайёрлаш ишларини тўлиқ ўрганиб оладилар.

Райондаги 31-марказий поликлиника «Марказ-4», «Марказ-5», «Марказ-6» кварталлари ва Улуғбек номли маҳалла аҳолисига хизмат кўрсатиб келмоқда. Шу поликлиника қошида ташкил этилган «Саломатлик» университетига бош врач ўринбосари Мунира Аъзамова ректорлик қилиб келмоқда. Университет 16 йилдан бери ишлаб келаяпти. Уни шу кунгача 750 тингловчи битириб чиқди. Бу икки йиллик университетга турли касб эгалари жалб қилинган. 100 дан ортиқ тингловчиси бўлган университетга фан докторлари, фан кандидатлари, тажрибали шифокорлар жалб қилинган. Назарий машғулотлар амалий машғулотлар билан боғлаб олиб бориляпти. Битириб чиқувчилар беморларга биринчи тиббий ёрдам бериш йўлларини ўрганиб олмоқдалар. Бу ерда «СССРда медицинанинг равнақи», «Саломатлик — туман бойлик», «Партия ва ҳукуматимиз инсон саломатлиги ҳақида», «Юқумли касалликлар ва унинг олдини олиш», «Касалликлар даврида парҳез овқатлар» каби мавзуларда суҳбатлар ўтказилди. Университет 22-ҳунар-техника билим юртида ҳам иш олиб боряпти. 13 корхона, мактаб, боғчаларда ҳам турли мавзуларда суҳбатлар ўтказилмоқда.

Райондаги ҳамма мактабларда «Педагогик билимлар — оммага» университетлари ишлаб турибди. 70-мактабдаги университет Тельман номли, «Боксёр», «Бодомзор» маҳаллалари аҳли билан баҳамжиҳат иш олиб бормоқда. Маҳалладаги тарбия ва идеология ишларида 1943 йилдан КПСС аъзоси, СССР халқ маорифи аълочиси Тошпўлат Усмонов ва коммунист, ветеран ўқитувчи Шоҳида Расулова, III даражали Меҳнат Шуҳрати ордени кавалери Ўлмасой Файзиевалар жонбозлик кўрсатишяпти. «Партиямиз XXVII съезди қарорлари — ҳаётга», «Бола бошидан», «Ота-она ибрати», «Меҳнат — инсон омилининг асоси», «Тарбия — ҳамманинг иши» каби мавзудаги суҳбатлар мактаблар ва маҳалла ёшлари ва меҳнаткашларида катта таассурот қолдиряпти.

С. СУЛТОНОВ.

ХУШХАБАРЛАР

ХАВФСИЗЛИККА КАФОЛАТ

Янги йил арафасида «Киев радио заводи» ишлаб чиқариш бирлашмаси цехларида телевизорлар учун 200 та ёнғинга қарши ҳимоя автомат-қурилмалари тайёрланди. Шулардан 50 таси Давлат синов маркази мутахассислари ҳузурида имтиҳондан ўтиши лозим. Қолганлари эса Киевдаги икки меҳмонхона залларида ўрнатилган телевизорларга уланади.

Давлат синов марказидаги пухталикка имтиҳон 750 соат давом этади. Агар ишонч оқланса, шу йилнинг ўзидаёқ бир неча минг ёнғинга қарши ҳимоя қурилмаларини ишлаб чиқариш мўлжалланмоқда. Уларнинг нархи 25 сўмдан ошмаса керак. Энг муҳими, ана шу приборларни ҳам эски, ҳам янги маркадаги телевизорларга улаш мумкин.

АТОМОХОДЛАР ЙЎЛДА

МУРМАНСК. «Ленин» ва «Россия» атомоходлари давом этаётган қутб туни шароитида прожектор ёқиб, Арктика музлари орасидан кемаларга йўл очмоқда. Улар Шимолий денгиз йўли трассасида вахтада туришибди.

Эндиликда Мурманск денгиз пароходчилигининг музёрарчиларида қишки танаффуслар бўлмайди. Флотга кучли атом музёрар кемалари келиб қўшилиши билан Арктиканинг ғарбий секторида бутун йил бўйи навигация бўлади.

Денгизчилар қутб илмий станцияларида қишловчиларга ҳамда муз океани соҳилидаги аҳолига келаси қишгача нормал ишлаш ва яшаш учун зарур ҳамма нарсаларни элтиб, ўтган йил планини муваффақиятли бажардилар. Бунда, аввало, атомоход экипажларининг хизматлари бор. Улар ҳатто Арктиканинг бориш қийин бўлган районларигача ета оладилар. Улар янги йилда ҳам транспортларнинг рейслари белгиланган маромда бўлишини таъминлайдилар.

ОИЛА МАСЛАҲАТЧИСИ

«П. У. Бровка номидаги Белоруссия совет энциклопедияси» нашриёти чиқарган «Ёш оила энциклопедияси» байрам дастурхонини қандай қилиб тайёрлаш, квартирани безатиш, болаларга қандай ўйинлар таклиф этиш каби кўпдан-кўп маслаҳатлар беради.

Энциклопедиянинг бўлимлари турли мавзуларга бағишланган.

Китобга чет эл фирмалари ҳам қизиқиб қолди. Қарийб 15 мамлакатга 66 минг нусха китоб жўнатишга шартномалар тузилди. Яқин йилларда нашриёт унга зарур қўшимча ва тузатишлар киритиб, юз минглаб нусхада чиқаришни мўлжалламоқда.

ДУНЁ ХАБАРЛАРИ

МУҲИМ ВОҚЕА

ВАРШАВА. Машҳур публицист Карол Шинделож «Пшегленд тигодневи» ҳафталик газетасида эълон қилинган мақоласига «Вашингтонни ларзага солган уч кун» деб сарлавҳа қўйилган. Бу мақола М. С. Горбачевнинг АҚШга қилган сафарига ва ўртача ва камроқ олислик ракеталарини тугатиш тўғрисидаги Шартноманинг имзоланишига бағишланган. Бу ниҳоятда муҳим аҳамиятга молик воқеа бўлди, деб таъкидланади мақолада.

М. С. Горбачев билан Р. Рейган ўртасидаги олий даражадаги учинчи учрашув чоғида нуқтаи назарлардаги фарқлар ва ҳатто қарашлар, позициялардаги тафовутлар бундан буён бўладиган мулоқотлар йўлини тўсмайди. Бошқача сўзлар билан айтганда, муаммоларни ҳал этиш методлари эгаллаб олинди.

Икки раҳбар имзо чеккан Шартноманинг аҳамияти ғоят улкандир, деб таъкидлади «Жиче господарче» ҳафталик газетаси. Бу Шартнома сўнгги йилларда Европадаги сиёсий вазиятнинг ва Шарқ билан Ғарб ўртасидаги муносабатлар умумий аҳволининг ёмонлашуви сабабчиси бўлган қурол турининг бевосита йўқ қилиб юборилишига олиб келади. Шартнома имзоланишининг ўзиёқ сиёсий вазиятнинг сезиларли даражада яхшиланишига олиб келди. Ана шу битимнинг охиригача муваффақиятли рўёбга чиқарилиши вазиятни баҳолашдаги фарқлар ҳамда сиёсий ва мафкуравий позициялардаги катта тафовутларга қарамай, энг мураккаб проблемалар хусусида ҳам аҳдлашувга эришиш мумкинлиги тўғрисида да умидбахш хулосага келиш имконини беради.

СУРАТДА: Аргентинанинг Буэнос-Айрес вилояти маркази Ла-Плата шаҳри. Афсонавий бинолардаги болалар шаҳарчаси шу ерда жойлашган.

НАВБАТДАГИ САЁҲАТГА

СОФИЯ. Болгариялик машҳур денгиз саёҳатчиси Дончо Папазов «Тивия» яхтасида Буэнос-Айресдан дунё айланаси бўйлаб навбатдаги саёҳатга жўнаб кетди. Унинг ҳисобига кўра, «Тивия» 1988 йил июль ойининг бошларида яна Аргентина пойтахтига келиб лангар ташлайди.

Бу сафар яхта маршрути Жанубий ярим шарнинг ғоят мураккаб, хатарли зонасидан ўтади. Бу зонада одатда энг баланд тўлқинлар кўтарилади, пўртана ва бўронлар эса бир йилда тўрт ойдан кўпроқ давом этади. Сузувчининг улкан айсберглар билан тўқнашиш эҳтимоли ҳам катта.

Жасур саёҳатчининг денгиздаги бу саёҳатини бутун дунё зўр эътибор билан кузатиб туради.

РЕКОРДНИ КЎЗЛАБ

Саккиз нафар ёш швециялик Янги йилни қарши олишнинг энг ноёб усулини кашф этган бўлиши эҳтимолдан ҳоли эмас. Улар 1988 йилни батутда сакраб туриб кутиб олдилар.

Стокгольмдан қирқ километр олисда жойлашган айтарлик катта бўлмаган Окерсберг шаҳрида истиқомат қилувчи бу йигитлар номлари машҳур «Гиннеснинг рекордлар китоби»га қайд этилади, деб умид қиладилар. Чунки улар ўзларининг «янги йил сакрашлари»ни 27 декабрда бошлаган бўлиб, 7 январдагина тугатиш ниятидалар. Шундай қилиб улар батутда узлуксиз 12 кун сакраб, Америка «командасига» мансуб аввалги жаҳон рекордини ортда қолдиришади (аввалги рекорд 11 кун 8 соату 9 минутга тенг эди).

«Рекордга ҳужум» йигитлар ўқиётган гимназияда бўлиб ўтаяпти. Табиийки, «эстафета» қатнашчилари бир-бирларини алмаштириб туришибди. Кундуз куни ҳар ярим соатда, кечаси ҳар бир соатда ўрин алмашилмоқда. «Дам олаётган смена» ўша ернинг ўзида, гимназия биносида видеофильмлар томоша қилаяпти.

«Биз ўн икки кунга бардош бера олишимизга аминмиз. Бу жуда ажойиб бўлар эди — ҳам Янги йилни ўзига хос усулда кутиб олардик, ҳам бир йўла жаҳон рекордини ўрнатардик», — дебди Франс Пресс агентлигининг мухбирига «янги йил сакрашлари»нинг ташаббускори — 17 ёшли Пелле Линдквист.

Калейдоскоп

ҚИСҚА САТРЛАРДА

КОТОНУ. Бенин халқ республикасида муомалага чиқарилган янги почта маркаси Улуғ Октябрь революциясининг 70 йиллигига бағишланган. Қиймати 150 Африка франкига тенг кўркам миниатюрада Москванинг Қизил майдонида 1917 йилги революцион воқеалар эпизоди тасвирланган.

Айни маҳалда 1972 йилнинг 26 октябрида бошланган Бенин революциясининг 15 йиллигига бағишланган марка ҳам сотувга келтирилди. Қиммати юз Африка франкига тенг почта маркасида Бенин халқ революцияси партияси Марказий Комитетининг раиси, республика Президенти Матье Кереку мамлакат меҳнаткашларига мурожаат этаётган пайт тасвирланган. Иккала маркани Бутуниттифоқ ташқи савдо бирлашмаси — «Международная книга» билан Бенин почта ва алоқа бошқармаси ўртасида тузилган битимга мувофиқ СССР Алоқа министрлиги тайёрлаб берди.

МАПУТУ. Жанубий Африкадаги Дурбан шаҳрининг фуқароси Майкл Маудсли принципиал янги қутқарув воситасини яратмоғи учун 15 йил керак бўлди. У ушбу восита денгизда чўмилувчиларнинг хавфсизлигини таъминлай олади, деган умиддадир.

Денгизга, ҳовузга шўнғишдан олдин қутқарув доирачасини ёки дам бериладиган нимчани кийиб оладиган катта ёшдаги кишилар кам бўлса керак. Маудсли ихтиро этган мослама кичкина бўлиб, худди соатга ўхшаш тасмача билан билакка тақиб олинади ва сузувчининг ҳаракатларига сира ҳалал бермайди. Зарурат туғилганда кичик бир лўкидон суриб қўйилса, қисилган ҳаво тўлғазилган митти баллон ёрдамида бояги «соат» бир лаҳзада дам берилган ёстиққа айланади. Ёстиқ бир мунча оғир вазндаги кишини сув юзида сақлаб тура олади ва у пишиқлиги оширилган синтетик материалдан тайёрланган. Ихтирочининг айтишича, у бир куни хотини билан бирга океанда чўмилаётганида кучли бир оқимга тушиб қолиб, чўкиб кетишига оз қолган. «Ҳалокатга қилча қолганини ўз бошимда синаб кўрганман», — дейди Маудсли.

Сўраган эдингиз...

АГАР ШТАТ ҚИСҚАРСА

Ҳурматли редакция, ҳозир янгича иш ҳақи тўлаш системасига ўтиш тадбирлари амалга оширилмоқда. Шу муносабат билан газета саҳифасида корхона ва муассасалар ходимлари сони ва штат қисқартирилишига доир маълумот берилишини илтимос қилардик.
Н. ХОЛМУҲАМЕДОВА, С. АБДУРАҲИМОВА, К. ҲОШИМОВ, инженерлар.

Меҳнатга янгича ҳақ тўлаш, хўжалик ҳисоби, ўзини-ўзи таъминлаш, бошқаришдаги ортиқча звеноларни бартараф қилиш, корхоналар структураси тармоқларини йириклаштириш, ишлаб чиқариш жараёнларини автоматлаштириш ва механизациялаштириш маълумки ўз-ўзидан штат қисқаришига олиб келади.

Давлат корхонаси (бирлашмаси) ҳақидаги Қонун 1 январь 1988 йилдан кучга киради. Ушбу қонуннинг 7-моддаси I пунктига асосан меҳнат коллективи Советига бошқариш ва корхонанинг ташкилий структурасини такомиллаштириш каби масалаларни ҳал қилиш ҳуқуқи берилган. Шунинг учун ходимлар сони ёки штатни қисқартириш ҳақидаги масалани ҳар бир меҳнат коллективи ёки жамоат ташкилоти ўз йиғилишига қўйиши мумкин. Шундан сўнг, масала умумий мажлисда ёки унинг Советида муҳокама қилинади. Қабул қилинган қарор корхона бошлиғи буйруғи билан расмийлаштирилади.

Қандай ходимлар штат қисқаришига тушиши мумкинлиги ҳақидаги тартиб Ўзбекистон ССР Меҳнат қонунлари Кодексининг 42-моддасида кўрсатилган. Масалан, олти ходимдан иккитаси ишдан озод қилиниши керак, деб фараз қилайлик. Аввало, уларнинг меҳнат маҳсулдорлиги ва малакаси ҳисобга олинади. Яъни бир ходимни ишлаш маҳсулдорлиги ортиқ, аммо малакаси кам, бошқасида эса унинг тескариси. Бундай вазиятда иккинчи ходим ишдан бўшатилади.

Агар ҳар иккисида ҳам маҳсулдорлик баробар бўлиб, малакалари ҳар хил бўлса, у ҳолда штат қисқаришига кам малакали киши тушади. Агар ходимларнинг маҳсулдорлиги ва малакаси баробар бўлса вазият ўзгаради. Бундай ҳолда ишда қолишда устунлик қуйидагиларга берилади: қарамоғида икки ва ундан ортиқ киши бўлган оилаларга, оилада бошқа мустақил иш ҳақи олиб ишловчи кишилари бўлмаган шахсларга, ушбу корхонада (муассаса, ташкилотда) кўп йиллик узлуксиз иш стажига эга бўлган ходимларга, меҳнатда жароҳат ёки касб касаллиги олган ишчиларга берилади. Ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда олий ва ўрта махсус ўқув юртларида ўқиб ўз малакасини ошираётган хизматчилар, уруш инвалидлари ва СССРни ҳимоя қилишда ҳалок бўлган ёки бедарак йўқолган ҳарбий хизматчилар ва партизанларнинг оила аъзоларига ҳам ишда қолиш ҳуқуқи берилади.

Агар штати қисқартирилган ходим корхона (ташкилот)даги таклиф қилинган бошқа ишга ўтишга розилик бермаса, у ҳолда Ўзбекистон ССР Меҳнат қонунлари Кодексининг 41-моддаси 1-банди билан у (фақат касаба союз комитетининг розилигини олиб) ишдан бўшатилади.

Янгича иш ҳақи тўлаш системасига ўтиш муносабати билан штати қисқартирилган ходимларни ишга жойлаштириш ҳақида гап борганида, аввало, уларни қайта тақсимлаш йўли билан корхона ичида ишга жойлаштириш мумкин. Масалан, ишни икки ва уч сменада ташкил қилиш бу усулнинг қулай йўлидир. Шунингдек, улар янги ишга туширилаётган корхона ва объектларга юборилади. Ишдан бўшаганларни иттифоқдош ва автоном республикалар Министрлар Совети, область, ўлка, шаҳар ва район халқ депутатлари ижроия комитетлари ишга жойлаштиришга мажбур, буни амалга ошириш эса меҳнат бўйича органларга топширилган.

СССР Давлат меҳнат комитети ва ВЦСПС секретариати 1986 йил 26 сентябрда бирлашмалар, корхоналар ва ташкилотлардан бўшаётган ходимларни ишга жойлаштириш ва қайта тайёрлаш тартиби ҳақида муваққат қоидани тасдиқладилар. Унда кўрсатилишича, агар корхонада штат қисқариши муносабати билан ишдан бўшаган ходимни бошқа ишга ўтказиш имконияти бўлмаса, у ҳолда корхона штат қисқаришига икки ой қолганида ишга жойлаштириш имкониятлари, шунингдек, қонунда кўрсатилган имтиёзлар ва компенсациялар ҳақида ходимга тушунтирув бериши шарт. Шу муддат ичида корхона халқ депутатлари маҳаллий Советларига ишдан бўшатиладиган ходимларни корхонанинг ўзида бошқа ишга ўтказиш мумкин эмаслиги ёки келгусида ишга жойлаштириш тўғрисида маълумот тақдим этади.

Хўш, кимлар штат қисқартирилганида ишдан бўшатилмайди? Улар қуйидагилардир:

а) ҳомиладор аёллар, эмизувчи оналар ва бир ёшгача болалари бўлган аёллар;

б) олий ва ўрта махсус ўқув юртларини битирган ёш мутахассислар, ҳарбий хизматга чақирилувчилар;

г) ҳарбий йиғин ва командирлик машқларига чақирилувчи ишчи ва хизматчилар ишдан бўшатилмайдилар.

А. ҲАСАНОВ,
юрисконсульт.

Озодалик—туман бойлик

Намунали шаҳар учун

Тошкент бугунги кунда дўстлик, биродарлик, меҳмондўстлик тимсолларини ўзида сингдирган шаҳарга айланиб қолди. Йирик анжуманлар, халқаро фестиваллар, катта-катта байрамлар ўтказилишга танланадиган жойга айланиб бораётганлиги кишини беҳад қувонтиради. Бу ерда жуда кўп билим даргоҳлари, уларда эса турли миллат вакиллари қунт билан сабоқ олмоқда. Шаҳримизда, шунингдек, фан аҳлларини ўзида бирлаштирган республика Фанлар академияси, олий ўқув юртлари, техникумлар фаолият кўрсатмоқда. Йирик саноат корхоналари, улкан иншоотлар, маданий-маиший хизмат муассасалари, театрлари, сўлим хиёбонлари шулар жумласидандир. Бугунги куннинг йирик қурилишларидан ҳисобланган метро тобора кенгайиб бормоқда.

Хуллас, азим Тошкентимизда бизнинг билим олишимиз, меҳнат қилишимиз ҳамда дам олишимиз учун барча шароит ва имкониятлар мавжуд. Иттифоқ шаҳарлари орасида эса ўзининг салмоғи жиҳатидан тўртинчи ўринда туриши биз учун фахрлидир.

Бу масканни севиб қадрлашимизнинг яна муҳим боиси шуки — Тошкентнинг ҳавоси тоза, суви ширин, қуёши нурли, табиати гўзалдир. Табиатга оқилона муносабатда бўлиш, шаҳримизнинг атроф-муҳитини муҳофаза қилиш, уни тоза, озода сақлаш ҳар биримиздан баравар талаб этиладиган ҳақиқатдир. Шундай экан, шаҳарнинг ҳамма кўчалари, хиёбонлари, транспорт бекатлари, аҳоли яшайдиган массивлар, хуллас ҳамма жойда тозалик, озодалик барқ урмоғи, кишиларимиз эса шунга доим эътиборда бўлмоқлари лозим. Тозалик — соғлиқнинг гарови эканлигини унутмаслик керак.

Хўш, Сизнингча шаҳар озодалиги қониқарлими! Шаҳарнинг марказ қисмини кўзда тутиб ҳа, дейиш мумкин. Чиндан ҳам Ленин проспекти, Навоий кўчаси, Космонавтлар проспекти, Халқлар дўстлиги майдони, Инқилоб хиёбони ва бошқа бир қанча диққатга сазовор жойларимизда ажойиб манзаранинг гувоҳи бўламиз.

Лекин, марказдан узоқлашган сайинчи! Афсуски, кўп жойларда бунинг аксини кўрасиз. Мана, транспорт бекатларини олинг, ҳаммаёқда сигарета қолдиқлари, фойдаланилган абонемент билетлари, ҳар хил қоғозлар, писта пўчоқлари ва шунга ўхшаш нарсалар сочилиб ётади. Кўп жойларда эса ахлат яшикларининг ўзи кўринмайди, чунки синдириб кетишган. Шуниси ажабланарлики, бўлганда ҳам ўша нарсаларни яшикларга ташламасдан тўғри келган томонга улоқтириб юбораверишади. Ахир бир қадам юриб яшикка ташлашса асакаси кетадими!

Иссиқ кунларда музқаймоқ ейиш, албатта, каттадан кичикка ёқади. Лекин, музқаймоқ ейишда ҳам маълум тартиб, қоидага амал қилинса. Чунки бўшаган музқаймоқ идишлари ва қоғозларини тўғри келган жойларга ташлаб кетавериш, бу ҳам етмаганидек бино деразалари олдига, савдо киоскалари суянчиқларига қаймоғини оқизиб қатор қилиб қўйиб кетишни нима билан изоҳлаш мумкин! Янаям ачинарлиси шундаки, ҳатто нон маҳсулотидан тайёрланган музқаймоқ идишларини ҳам шулар ёнида учратасиз. Худди, шунингдек, сомса ва перашкаларнинг чала ейилган қолдиқларини ҳар жойда учратиш мумкин.

Кўчаларда, бекатларда, аҳоли пунктларида ва бошқа жамоат жойларида содир бўлаётган бундай салбий ҳолларга авваламбор ўзимизнинг бефарқлигимиз сабаб бўлса, иккинчи томони ўша жойларга тайинланган фаррошларимизнинг ўз вазифаларига қўл учида қарашларидир.

Маълумотларга қараганда, Тошкент шаҳри бўйича беш ярим минг киши фаррошликдан ҳақ олар экан. Бу жуда катта куч. Агар улар ўз вазифаларига сидқидилдан ёндошсалар, аминмизки кўчалар, бекатлар бунчалик ифлос бўлмасди.

Бозорларда ҳам озодалик ёмон ҳолда. Қўйлиқ колхоз бозорида буни яққол кўриш мумкин. Студентлар шаҳарчаси, Қорақамиш, Юнусобод ва «Ғалабанинг 40 йиллиги» массивларида чиқиндиларнинг тез-тез тўлиб қолаётганлиги, уни ўз вақтида олиб кетилмаётганлиги, оқибатда эса жойларнинг ўзида ёқиб юборилаётганлигидан кўпчилик ташвишланмоқда. Чунки аччиқ тутун атмосфера ҳавосини ифлослантириб, киши саломатлигига ёмон таъсир қилмоқда.

Шаҳар озодалигини сақлаш иши доим ҳаммамизнинг диққат-эътиборимизда бўлиши керак. Баъзи бефаросатсизликларга батамом чек қўйилса яхши иш бўлур эди. Шундай экан, шаҳарни биз ўз хонадонимиз деб қарашимиз лозим.

Айтайлик, хонадонингизга меҳмон кириб келганда хона саришталиги бироз кўнгилдагидек бўлмаса, меҳмон олдида ноқулай аҳволга тушиб қоласиз. Ҳатто кетгандан кейин ҳам кўп вақтлар ўйлаб юрасиз.

Модомики шундай экан, Тошкентга бир кунда қанчадан-қанча меҳмонлар келиб кетишади, шаҳар бўйлаб айланишади. Шундай бўлгандан кейин улар тасаввурида, албатта, яхши таассурот қолишини ҳаммамиз истаймиз. Бунинг учун шаҳар фақат шанбалик ўтказилган кунлари эмас, балки ҳамма вақт тоза бўлмоғи керак.

О. КУБАЕВ,
Ўзбекистон ССР Фанлар академияси физиология институтининг илмий ходими.

«Оқшом»га хатлар

Икки хил талқин

Мен врачлик меҳнат экспертиза комиссиясининг хулосасига кўра 1985 йилнинг 4 майидан учинчи группа инвалидлигига чиққан эдим. Лекин меҳнат инвалиди ва уруш қатнашчисига бериладиган 50 процентли имтиёздан 1986 йилнинг апрель ойидан бошлаб фойдаланмоқдаман.

«Человек и закон» журналининг 1987 йил ноябрь сонида эълон қилинган «Ветеранлар, Сизлар учун» сарлавҳали мақолани ўқиб хурсанд бўлдим. Унда умумий касаллик, жароҳатланиш ва бошқа сабаб билан инвалидликка чиққан уруш қатнашчилари инвалидлик белгиланган кундан бошлаб имтиёзлардан фойдаланиш ҳуқуқига эгадирлар, деб ёзилган эди.

Мақолани ўқигандан кейин «Ташгаз» газлаштириш ва газ таъминоти ишлаб чиқариш бошқармасига бориб, аввалги бир йил учун имтиёздан фойдаланишим мумкин эканлигини айтдим. Бошқарма бошлиғининг ўринбосари Антонина Земцева, биздаги кўрсатмада инвалидлар ҳужжатларини топширган кундан бошлаб имтиёздан фойдаланиши кўрсатилган, деди.

Ҳайрон бўлиб қолдим. Нега энди бир қоидани икки хил талқин қилишади?

М. МАҲМУДЖОНОВ,
Улуғ Ватан уруши ветерани.

ТАБИАТ—ИНСОН ОНАСИ

Кумуш қиш хосияти

Янги йилнинг арафасида, декабрь ойи охирида изғирин эсиб, қор ёғиши ҳаммага қувонч бағишлади. Янги йил арчасини, бир ёш улғайиш кунини оппоқ қор билан, тоза қиш ҳавоси билан кутиб олишнинг ўзига хос гашти-сурури, завқ-шавқи бор-да!

Қиш фаслининг декабрь ойи ҳам ўтди. 22 декабрь йилнинг энг қисқа куни ва энг узун туни бўлиб, одатда бу кунни қишки қуёш туриши дейилади. Шундан кейин кундузга аста-секин минутлар қўшилиши билан кун узая боради.

Қишнинг иккинчи ойи — январь қаҳратон қиш ҳисобланади. 25 декабрда бошланган қиш чилласи 5 февралгача давом этади.

Январь ойида ёғадиган қорларнинг шакл-шамойилини кузатсангиз, уларнинг турлича бўлишини билиб оласиз. Атмосфера ҳавосининг ҳарорати ва намлиги ҳар хил бўлишига қараб қор учқунлари турли шаклда вужудга келади. Метеоролог-олимлар об-ҳавонинг қандай бўлишини қор учқунларининг тузилишига қараб олдиндан айтиб беришади. Қор учқунларининг кристаллчалари ёруғлик нурини турли томонга акс эттиради, яъни тарқатиб юборади. Ана шу ҳодиса сабабли қор одам кўзига тиниқ эмас, оппоқ бўлиб кўринади. Қорнинг юмшоқлиги ва ғоваклиги, яъни қор учқунлари орасида кўп ҳаво борлиги ҳам уни оппоқ қилиб кўрсатади.

Тошкентимизда ёмғирга қараганда қор кам ёғади ва бир неча кунгина туриб, тез эриб кетди. Қорнинг яхши хосияти — тупроқни музлашдан сақлашидир. Шаҳарликлар ўз боғ-томорқаларидаги, ҳовлиларидаги мевали дов-дарахтлар остига қорни кўмма қилиб қўйсалар ғоят фойдали бўлади. Қор сувлари тупроққа аста-секин сингиб, дарахтнинг баҳорда дуркун ўсиши ва мўл-кўл ҳосил беришига барака қўшади.

Қиш чилласида қорлар ва ёмғирлар кўп бўлган кунларда мусича, чумчуқ, зағизғон каби қушларга дон-дун, ушоқ-озиқ берилса айни муддао бўлади.

Қишнинг изғиринли кунларида об-ҳавога қараб иссиқ кийиниш, бош кийимсиз юрмаслик, яхши дам, сифатли овқат ва гаштли меҳнат саломатлик гаровидир.

«Қор — қишнинг зийнати». Ш. Иброҳимов фотоэтюди.

Коинот—88

Сайёралар ҳаракати

Январь ойи давомида осмон сайёраларининг ҳаракати ва метеор оқимлари қизиқарли бўлади. Марс юлдузи тонг отишига 4 соат қолганда шарқдан кўтарила бошлайди. Ой ўртасида Чаён туркумининг бирин-кетин турган юлдузидан (Чаён қисқичларидан), ой охирида эса Чаён туркумининг энг ёруғ юлдузи Антаресдан тепароқ ўтади. Бу пайтда Марс Антаресдан хира кўринади, шунинг учун уни топиш осон бўлади.

Январь ойи давомида Зуҳра юлдузи кўринмайди. Юпитерни кузатишга йилнинг дастлабки ой тунлари жуда қулай бўлади. У жанубда баланд кўтарилиб Балиқлар туркумида кўринади. Бу ойда метеор оқимларидан Квадрантида оқими кўриниши кутилади. Бу оқим Қутб юлдузи атрофида кўринади.

Ҳаваскор астрономлар йил мобайнида астрономик кузатишлар учун кичик телескоп, кучли дурбин ёки ўзлари ясаган астрономик трубалардан фойдаланиб сайёраларни, уларнинг йўлдошлари, ҳалқалари ва доғларини бемалол кўрсалар бўлади.

Шифобахш ўсимликлар

«Келин тили»

Азиз оқшомхон, сарлавҳани ўқиб ажабланманг. «Келин тили» дегани бир йиллик ўсимлик бўлиб, унинг бўйи 30— 90 сантиметргача етади. Пояси тик ўсади, бўғинли, цилиндрсимон шохланган бўлади. Пастки барглари пояга банди билан, қолганлари эса бандсиз кетма-кет ўрнашган. Баргларининг юқори томонида қўнғир рангли доғлари бор. Гуллари поя ва шохлари учида шингилга тўпланган. Меваси қора рангли, тухумсимон.

«Келин тили» ўсимлиги таркибида эфир мойлари, органик кислоталар, қандлар, ошловчи ва шиллиқ моддалар, рутин, кверцитин, гиперозид, ҳаёт учун зарур бўлган витаминлар — К, А, С, Е, Д, ситестерин ва бошқа моддалар борлиги учун талайгина касалликларга даво бўлади. Чунончи, ундан тайёрланган қайнатма бавосил хасталигида ва пешоб ҳайдовчи дори сифатида қўлланилади. Шунингдек, қайнатма билан темиратки, терига тошган тошмалар ва яралар ювилади.

Бу ўсимлик азалдан ишлатилиб келинади.

Мирзамир МИРЗАШАРИПОВ,
фарғоналик доришунос.

СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1986—1990 йилларга ҳамда 2000 йилгача бўлган даврга мўлжалланган Асосий йўналишларида фан-техника тараққиётини янада жадаллаштириш, аҳолининг яшаш шароитини янада яхшилаш билан бир қаторда, атроф-муҳитни муҳофаза қилишга ҳам катта ўрин берилган.

Ер юзида одамларнинг сони ортиб борган сари атроф-муҳитни муҳофаза қилиш, ўзимиз нафас олаётган атмосферани тоза сақлаш яна ҳам муҳим аҳамиятга эга бўлиб бормоқда. Кўпгина саноат корхоналарида пайдо бўлаётган чиқиндилар аксарият ҳолларда ишлатилмай қолиши мумкин. Чиқиндилар миқдори ортган сари уни йўқотиш керак бўлади. Корхона раҳбарлари бундай чиқиндиларни аста-секин бирор ерга ташлашни, сувга оқизишни ёки табиий газ ёрдамида ёқишни лозим топадилар. Агар бу чиқинди заҳарли бўлса ерни заҳарлайди, сувни ифлослайди, ёқилганда чиқадиган ҳар хил газлар эса атмосферани заҳарлайди.

Д. И. Менделеев химияда чиқиндилар йўқ, балки ишлатилмаган маҳсулот бордир. Бир тармоқнинг чиқиндиси иккинчи бирига потенциал ресурс бўлиб хизмат қилади, деган эди. Шунинг учун химия ва химиявий технология табиатни муҳофаза қилиш проблемасини ечишда, маҳсулотдан комплекс фойдаланиш ва чиқиндиларни йўқотишнинг ўзига хос калити ҳисобланади. Чиқиндилардан тўғри ва ўз жойида фойдаланиш ҳозирги куннинг энг актуал проблемаларидан бири бўлиб қолмоқда.

Илмий лабораторияларда

Химияда чиқинди йўқ

Бир неча йиллардан бери республикамизда қаттиқ, донали ўғитлар билан бир қаторда, суюқ ўғитлар ҳам кенг миқёсда қўлланилиб келинмоқда. Суюқ ўғитларнинг олинишида парлантириш, қуритиш ва доналаш ишлари бўлмайди. Шунинг учун ҳам улар донали ўғитга нисбатан арзонга тушади. Чирчиқ шаҳридаги «УзКТЖМ» комбинати инженер ходимлари билан Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Химия институти илмий ходимларининг ҳамкорлиги натижасида комбинатнинг чиқинди сувларидан бир қатор суюқ химиявий ўғитлар олинди. Чиқинди сувлар асосида ўтган йиллар мобайнида Химия институти илмий ходимлари ишлаб чиққан технология бўйича 30 минг тоннадан зиёд, таркибида микроэлементи бўлган суюқ азотли ўғитлар олинди ва республикамизнинг колхоз ва совхозларига тарқатилди.

Ҳар бир қурилаётган завод ва фабрикада асосий маҳсулотни олишда ҳосил бўладиган чиқиндидан қай тарзда фойдаланиш мумкинлигини олдиндан ҳал этилса ҳозирги куннинг талабига жавоб берилди, деса бўлади. Масалан, марказий Қизилқумда фосфорит рудасини қайта ишлаш заводи қурилиши планлаштирилаяпти. Янги рудадан концентрацияси баланд маҳсулот олишда чиқинди сифатида жуда кўп миқдорда юқори карбонатли фосфорит шлами ҳосил бўлади. Ана шу шламдан олдиндан фойдаланиш усуллари комплекс ўғитлар лабораториясида, химия фанлари кандидати, лаборатория мудири А. Амирова бошчилигида ишлаб чиқилмоқда. Шламнинг таркиби 50—70 процент кальций карбонатдан, 8—12 процент фосфордан иборатдир. Бу шлам кальций селитрасини физик-кимёвий хоссасини яхшилашда ва уни нейтраллаш процессида ишлатилади. Бундан ташқари, шлам ўзи азот кислотаси билан қайта ишланиб кальций ўғити олинади. Бу ўғитлардан республикамизнинг шўрхок ерларида фойдаланиш мумкин. Бошланғич маълумотларга кўра бу ўғитларнинг пахтадан берган қўшимча ҳосили 5—10 процентни ташкил этди. Шламдан кальцийнинг юқори концентрацияли иккиламчи фосфорли (преципимам) тузини олишда ҳам фойдаланиш мумкин.

Чирчиқ шаҳридаги «Электрохимпром» ишлаб чиқариш бирлашмасининг табиий газларни углерод оксидидан моноэтаноламин билан тозалаш цехида куб қолдиғи деб аталувчи чиқинди ҳосил бўлади. Куб қолдиғининг таркибида 30—40 процентгача моноэтаноламин моддаси бор.

Ҳозирги кунда куб қолдиғи табиий газ ёрдамида ёқилмоқда. Бир тонна шундай чиқиндини ёқиш учун 300 куб метр табиий газ керак бўлаяпти. Ёқилганда ажралиб чиқувчи ўта ҳидли газлар Чирчиқ шаҳри атмосферасини заҳарлаяпти. Ёқишда табиий газдан фойдаланиш эса завод экономикаси учун ҳам катта зарардир. Институт илмий ходимлари томонидан шу чиқинди асосида ўстирувчи препарат олинди. Бу иш юзасидан авторлик гувоҳномаси олинди. Ана шу куб қолдиғи асосида олинган ўстирувчи препарат бир неча йиллардан бери институт агрохимия лабораториясида текширувлардан ўтди. Олинган натижалар шуни кўрсатдики, бу препарат билан чигит намланиб экилганда пахтанинг униб чиқиши тезлашди ва ҳосили эса гектарига контролга нисбатан 2—3 центнерга ошди.

Саноат чиқиндиларидан ўз жойида фойдаланиш масаласида микроэлементлар лабораториясида ҳам анча ишлар амалга оширилмоқда. Олмалиқ тоғ-металлургия комбинатида кобальт чиқиндиси бор. Ана шу чиқиндидаги кобальт Олмалиқ химия заводида микроэлементли аммофос олишда ишлатилаяпти.

Зикрилла ИСАБОЕВ.

«Меҳрибон дугоналар». Р. Шарипов фотоэтюди.

Алкоголь кулфати

Олимларнинг аниқлашича, ичкиликбозлар орасида 25 ёшдан 50 ёшгача бўлган кишиларнинг турли касалликлар билан ўлиши спиртли ичимлик ичмайдиган шу ёшдаги одамлар ўлимига нисбатан 80 фоиз кўп экан.

* * *

Тозаланмаган спирт, денатурат, самогон каби турли ясама арақлар асаб системаси учун ниҳоятда зарарлидир. Булар одамни қаттиқ заҳарлайди, кўр қилади, ўлимга олиб боради.

* * *

Мунтазам ичиб юриш ички аъзоларни аста-секин емиради ва жисмоний дармонсизликка олиб келади, кишининг иш қобилиятини ва иродасини сусайтиради.

* * *

Алкоголь — оғу, у организмни аста-секин, бироқ шак-шубҳасиз ишдан чиқаради, ҳаётга бўлган орзу-ҳавасини сўндиради, қанчадан-қанча истеъдодли одамларни хароб қилади, инсонлар қадрини поймол этади, аксари жиноятлар ва фалокатларга олиб боради.

* * *

Ичкиликбозлик бевақт ўлимга олиб келади. Баъзи ўлим ҳоллари бевосита алкоголь таъсирига боғлиқ. Маст кишилар кўпинча шикастланиш туфайли ҳалок бўладилар.

* * *

Ичкиликбоз ота-онадан ақли заиф, ногирон, ҳатто майиб-мажруҳ болалар туғилади. Мастлик ҳолатида бола бўлиб қолганида ҳомила нотўғри ривожланади. Бола ой-куни тўлмай тушиши, ногирон, кўр, чўлоқ бўлиб туғилиши мумкин. Шунинг учун ҳам никоҳ кечаси келин-куёвга ичкилик берилмайди.

* * *

Алкоголизм аёлларда эркакларга нисбатан оғирроқ кечади. Биринчидан, аёл эркакка нисбатан тезроқ алкоголга ўрганиб қолади. Агар эркак алкоголизмга учраши учун 7 — 10 йил мунтазам ичиши керак бўлса, аёл 1—3 йил мобайнида ичкиликка ўрганиб қолади. Ичкиликбоз аёлларнинг кўпчилигида оналик меҳри, оила ва болалари олдидаги масъулият ҳисси йўқолади.

* * *

Дастлабки вино қадаҳи қанчалик барвақт ичилса, унинг оқибати шунчалик оғир ва аянчли бўлади. 14—16 яшар ўғил ёки қиз болага берилган бир қадаҳ кучсиз вино катта ёшли одамнинг бир шиша арақ ичгани каби ёмон таъсир қилади.

* * *

Алкоголизм миллионлаб одамлар саломатлигига путур етказади, бир қатор касалликларда ўлимни кўпайтиради, кўпроқ жамиятнинг порлоқ келажагига, маънавий асосига болта уради. Лекин пиёнисталикнинг энг мудҳиш оқибатлари ҳали бу билан тугамайди. Ҳар бир халқ ва инсоният учун энг катта офат, умуман олганда, эси паст болаларнинг туғилишидир.

* * *

30—35 грамм арақ ичилганда одамнинг интеллектуал қобилияти бир неча соатдан бир-икки кунгача пасайиши исбот қилинган. Ҳатто ҳисоблаш каби оддий вазифалар оғзаки ёки ёзма равишда бажарилганда ичилган 20—25 грамм ичкилик иш суръатининг пасайишига ва хатолар сонининг кўпайишига олиб боради. Ҳарф терувчиларда ҳарф териш тезлиги 15 процентга камаяди, машинисткаларда эса хатолар сони 20 процентга ортади.

* * *

Кўп ичкилик ичадиган аёлларда ва ҳатто бу ярамас одатни ташлаган кишиларда кексаликка хос эси пастлик анча барвақт пайдо бўлади. Чамаси, алкоголнинг бош мияда кўп йиғилиши натижасида ҳужайралар анча тезроқ емирилади, шунинг учун ҳам ақлий қобилият анча барвақт инқирозга учрайди.

Ия, наҳотки?!.

Инсофни билмаганлар

Эшитмадим деманглар, армонда қолиб юрманглар, Собир Раҳимов районидаги «Бирлик» маҳалласи чойхонаси билан магазин олдидаги кўча водопроводидан икки йилдан бери ичимлик тоза сув шариллаб оқиб ётади. Маҳалла аҳли бир неча бор «Водоканал» трестига телефон қилиб бу ҳақда хабар берди.

— Сув — ҳаёт манбаи, уни исроф қилманг, деган гапни биласизларми! — сўрашди куюнчак одамлар.

— Ҳа, сув — ҳаёт манбаи, уни ифлос қилманг, деган шиорни биламиз, — дейишди водоканалдагилар.

— Ҳай биродарлар, биз водопровод сувини ифлос қилаётганимиз йўқ, икки йилдан бери тоза сув исроф бўлаётганини айтаяпмиз... Ия, наҳотки ифлос сўзи билан исроф сўзининг фарқига етмасанглар.

Қарангки шу райондаги «Мустаҳкам» маҳалласи чойхонаси олдидаги водопровод жўмрагидан ҳам уч йилдан бери сув шариллаб оқиб ётган эмиш, унинг жўмрагини тузатиш «Водоканал» трестидаги ўртоқларга малол келаётган эмиш... Бу ўртоқлар бир литр ичимлик тоза сув 7 тийин туришини, бузилган жўмракдан 2—3 йил ичида минг-минглаб литр сув беҳуда оқиб кетаётганини билишмаса! Ия, наҳотки!!.

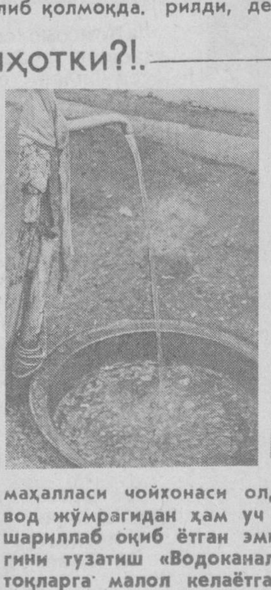

Д. АҲМЕДОВ олган суратлар.

Табиатнинг қизиқ табиати

АЖОЙИБ ДАРАХТ

Баобаб — дунёда энг ажойиб дарахт. У жуда ҳам чидамли ўсимлик. Кесиб йиқитганимизда ҳам ҳалок бўлмайди. Мабодо унинг пўстлоғидан бир бурдаси ерда қолса борми, у ўсишда давом этаверади: бу дарахтнинг меваси қовурилса «кофе» қайнатилади, пўстлоғидан совун ва ўсимлик мойи тайёрланади. илдизидан пойафзал мойи тайёрланади, танасидан қоғоз, арқон ва кийим ишланади.

Африкани текширган машҳур тадқиқотчи Ливингстон ичига 20—30 одам сиғадиган ковакли баобабни кўрганлигини ёзади. Зимбабведа шундай баобабнинг танасидаги ковак 30 сайёҳ жойлашадиган маскан сифатида фойдаланилади.

ИТЛАР ЎРНИГА ҒОЗЛАР

Бразилия телевидениеси, радио ва газеталарида Александра Аморал деган одамнинг ғозларини, қадимги Римни қутқариб қолган ўз ғозларини сотиб олиш ҳақидаги эълонларни тез-тез чиқариб турадилар. У ҳозирги замон ғозлари ўзларининг ўтмишдаги авлодлари сингари ҳушёр ва ақлли деб мақтайди. Маълум муддат улар билан машқ ўтказилса ишончли қўриқчилар бўлишади. Ўргатилган бу қушлар эгаларига тез ўрганишади ва танишади, бор овозлари билан қағиллаб бегоналар пайдо бўлганлиги ҳақида огоҳлантирадилар. Мабодо бегона одамни ғақиллаб ҳайдашолмаса, унга қанотлари ва тумшуғи билан ҳужумга ўтадилар.

Аҳад НОСИРОВ тайёрлаган.

Ҳозирча тажриба

Янги йилнинг биринчи куни чет эл саёҳати шинавандаларига яхши бир хабар келтирди. Эндиликда ВХР, ГДР, ЧССР, бошқа бир қанча социалистик мамлакатларга сафар қилиш учун «Интурист» бюросига мурожаат этсангиз бас—истагингиз қондирилади. Чунончи, аввалгидек сафарни расмийлаштириш учун силлани қуритадиган оворагарчиликлар бўлмайди. Мисол учун, Болгариянинг «Золотие пески» пляжларига ёки Чехословакиянинг Карлови Вари шифобахш булоқларига йўлланмаларни эркин равишда сотиш — 1 январдан бошлаб Госкоминтурист ўтказадиган ҳозирча тажрибадир. Бундан мақсад — талабни ўрганиш, йўлланмаларни янгича тақсимлаш системасини яхши йўлга қўйишдир.

Совет жамияти ҳаётининг ҳамма соҳаларини қайта қуриш жараёни туризмни янгича ташкил этишнинг янги шаклларига ўтишни ҳам тақозо этади, деди ТАСС мухбири билан суҳбатда СССР Госкоминтуристи раисининг ўринбосари И. Коновалов. Саёҳатларга қизиқиш анча ортди, одамларнинг имкониятлари ҳам кенгайди. Бу тажриба ҳозирча Москва ва Ленинградга, иттифоқдош республикаларнинг пойтахтлари, бошқа баъзи шаҳарларга таааллуқли бўлиб туради. Бу янгиликдан тажрибага тайёргарлик жараёнида тузилган бир неча туристик группалар ҳам фойдаланди — дастлабки туристлар январь ойида маршрут бўйлаб жўнаб кетадилар.

Ҳужжатларни расмийлаштириш анча енгиллашади. Турли босқичларда тасдиқланадиган характеристикалар сира ҳам талаб қилинмайди. Таржиман ҳолга тааллуқли саволлар бўлган қисқача бир анкета тўлдириладию, у терапевт-врач, шунингдек, корхонадаги бевосита раҳбар тасдиғидан ўтказилади, холос.

Йўлланмаларни бу тахлитда сотиш тажриба системаси якка ҳолда, шунингдек бутун оила билан саёҳат қилишга имкон беради. Саёҳлларнинг социал состави ҳам кенгаяди. Янги системага мувофиқ тузилган группаларда пенсионерлар, чоғроқ корхоналарнинг ишчи ва хизматчилари борки, уларга илгари йўлланмаларнинг тегиши амри-маҳол эди. Чет элга Москва орқали борадиган саёҳларга меҳмонхоналардан албатта, жой бериладн. Таклиф этилувчи саёҳат маршрутларининг нархини (улар 30 хилга боради) ўртача дейишимиз мумкин. Масалан, Москвадан самолётга тушиб, София, Пловдивга, Болгариянинг бошқа бир неча шаҳарларига бориш ва Золотие Пескида беш кун ҳордиқ чиқариш сафари 420 сўмча бўлади.

Тажриба чоғида хоҳловчиларнинг ҳаммасини ҳам таъминлай ололмаслигимизни яхши биламиз, дейди И. Коновалов. Лекин унинг асосий якуни бутун туристик ишларни такомиллаштиришдан иборат бўлишини жуда-жуда хоҳлардик.

А. МИЗИНОВ,
ТАСС мухбири.

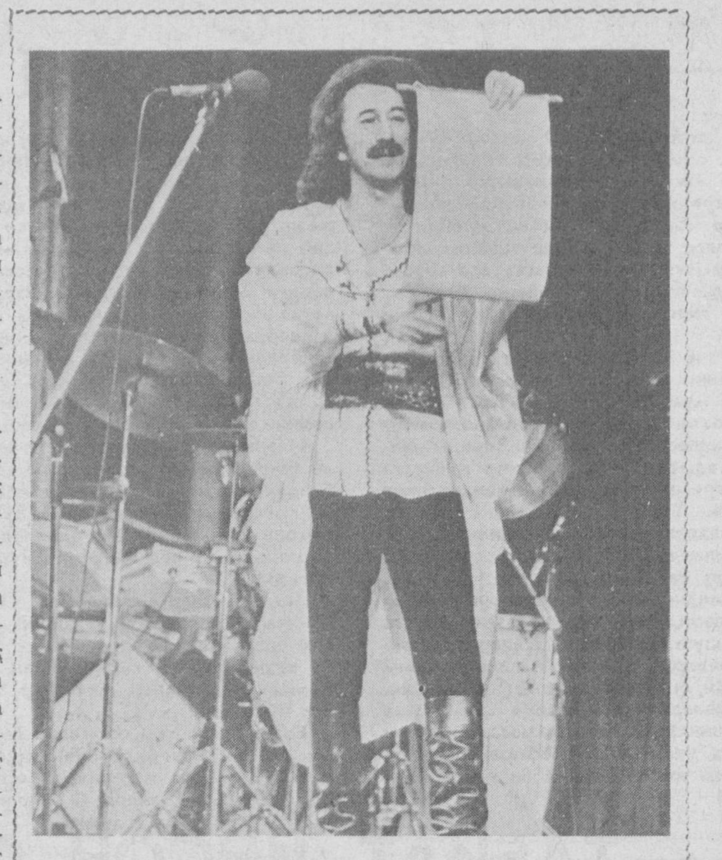

ОЛҚИШГА САЗОВОР

Яқинда В. И. Ленин номидаги СССР халқлари дўстлиги саройида хизмат кўрсатган «Ялла» вокал-чолғу ансамблининг янги концерт программаси санъат мухлисларига намойиш этилди. «Чойхонамиз доим очиқ» деб номланувчи ушбу концерт программаси ансамблнинг чет эл ва мамлакатимиз шаҳарлари бўйлаб қилган ижодий сафарларининг якуни ҳам бўлди.

«Ялла» ансамбли мана, бир неча йиллардан бери ўзининг дилбар қўшиқлари, такрорланмас куйлари билан томошабинлар эътиборини қозониб келмоқда. Бунинг сабаби ансамбль коллективи ҳамиша янгиликка интилади, доимо изланади, ўз мухлисларини севинтиришни ўйлайди. Шунинг учун мамлакатимизнинг қайси шаҳрида бўлмасин ушбу коллективнинг чиқишлари олқишга сазовор бўлмоқда.

З. ЕРГАШЕВА,
Тошкент Давлат маданият институтининг студенти.

СУРАТДА: янги концерт программасидан бир лавҳа.
Р. Шарипов фотоси.

Фан ва техника янгиликлари

Сара картошка

ТАСС мухбири Рязань қишлоқ хўжалик тажриба станциясида қишки... картошка қазишда қатнашди.

— Биз вируссиз уруғлик картошка етиштиряпмиз, — дейди қишлоқ хўжалик фанлари кандидати А. Петрикин. — Касаллик картошка ҳосилига қандай зиён етказиши маълум. Лекин картошканинг энг юқорисидан уруғлик олинса, касаллик бўлмаслиги мумкин: картошкадан миллиметрнинг ўндан бир неча улушича қалинликда кесиб олинган меристем зонаси вирусдан ҳоли бўлади. Махсус муҳитда, стериль шароитларда ана шу тўқима ўстирилади.

Пробиркаларда ҳосил бўлган ўсимлик қаламча қилиниб, теплицаларда ўрнатилган вазонларга ўтқазилади ва у ерда мана шунақа картошкалар етиштирилади. Бундай уруғлик картошка юз тоннадан кўпроқ тайёрлаб қўйилди. У бир неча далага етади.

Соғлом картошка уруғлиги олиш методи тўғрисида гапирилган ахборот варақасида теплица вазонларида етиштирилган майда уруғлик картошкадан фойдаланиш натижасида экиладиган уруғлик сарфи 8—10 баравар камайиши ва ҳосилдорлик гектар бошига 400—500 центнерга етиши айтилган.

А. ТРОФИМОВ,
ТАСС мухбири.

Афанди латифалари

АКА-УКА

Афандидан одамлар сўрашди:

— Сиз каттами, акангиз каттами?

— Бултур акам мендан бир ёш катта эди, бу йил ёшимиз баравар бўлса керак, — деди Афанди.

«ПАХТА ЭКИШ»

Афанди бир сартарошга сочини олдирди, устаси ғўррок экан, бошининг бир неча ерини кесиб, пахта ёпиштириб қўйди.

Афанди ойнада бошини кўриб:

— Бошимнинг ярмига пахта экдингиз, раҳмат, қолганига ўзим зиғир экаман, — деб туриб чиқиб кетди.

НИМАНИНГ ТЕРИСИ ҚАЛИН!

Афандидан сўрадилар:

— Дунёда ниманинг териси қалин?

— Тимсоҳ, фил, туянинг териси...

— Улардан ҳам қалинроғи борми?

— Бор! — деб хитоб қилди Афанди. — Чайқовчи, дангаса ва хушомадгўйларнинг териси.

ЎҒРИЛАР КЕТИДАН

Афандининг уйини ўғрилар уриб жўнаб қолишди.

Афанди эса бир бўйрани кўтариб улар кетидан кета берди. Бир жойга борганда ўғрилар Афандини кўриб қолиб:

— Хўш, Афанди, йўл бўлсин?

—Ўша ёққа, — деди Афанди, — мени кўчириб олиб кетаётган томонларингга!

ШУНИНГ ЎЗИ БАС

Афандининг хотинини кечаси тўлғоқ тутди. Афанди чироқ ёққунча бола туғилди. Афанди қўшни дояни чақирди. Қўшни келгунча яна бир бола туғилди. Афанди шошапиша чироқни ўчирди.

— Нега чироқни ўчирдингиз? — сўради доя.

— Шунинг ўзи бас! — деди Афанди. — Умрида чироқ кўрмагандек буларнинг қаторлашиб туғилишини кўрмайсизми!

С. СУЛТОНОВ тайёрлаган.

Антиқа гаплар

«...— Озгина жигарим билан биқиним ва битта каллам қолди, холос. Шуларни дўндириб пуллаб юборсам бўлгани».

(Гўшт бозоридаги гап).

«...Ҳурматли азиз меҳмонлар! Сизлар учун ёзилган, тўкин дастурхонга марҳамат қилиб, тортинмай, бемалол «қараб-қараб» ўтиришларингизни хонадон соҳиблари номидан илтимос қиламан...»

(Тўйдаги илтифот).

«— Болагинам, наҳор кетмагин-а, бир пиёла «қуруқ» чой бўлса ҳам ичиб олгин...»

(Онанинг дегани).

«...Район марказида ўз-ўзига хизмат қилиш савдо шахобчаси фойдаланишга топширилди. Магазин ишга туширилиши биланоқ унинг ўттиз нафар сотувчиси харидорларни илтифот билан «кузатиб туришга» киришдилар...»

(Хабардан).

«...Оғир метеорология шароитларида хизмат қилаётганлар учун «енгил» куйлардан эшиттирамиз...»

(Радиодан).

Фозилжон ОРИПОВ.

Спорт

ДОВЮРАКЛАР БЕЛЛАШИШДИ

Бу сафар мотопойга бўйича Тошкент область биринчилиги Олмалиқда ўтказилди. Икки кун давомида қатнашчилар «учқур от»ларни бошқариш маҳоратларини намойиш этишди. Уларнинг олдида тик қияликлар, ботқоқ йўллар, бурчакли қайрилишлардан тез ва нуқсонсиз ўтиш вазифаси турарди.

Тошкентлик пойгачилардан Р. Ҳакимов, Е. Сивачева, Г. Бочкарев, В. Косьяновлар пухта тайёргарликка эга эканликларини намойиш этишди. Улар маррага биринчи бўлиб келиши билан бирга бутун масофа давомида биронта ҳам жарима олишмади.

Команда ҳисобида эса Ҳамза район спорт-техника клубининг вакиллари ғолиб чиқишди.

СУРАТЛАРДА: мотопойгадан лавҳалар.
Э. Каримов фотолари.

ФУТБОЛ МУХЛИСЛАРИ МУСОБАҚАСИ

Тошкент шаҳридаги минглаб футбол мухлислари шаҳар спорт комитетига мурожаат қилишиб, майдонга тушишга — футбол ўйнашга тайёр эканликларини айтишди. Дарҳол командаларга уюшиб, майдонга отланишди. Ҳаво анча совуқ, қор ёғиб турганлигини ҳам писанд этишмади. Улар биринчи босқич мусобақаларини ўтказиб, ғолибларни аниқлашди. Бу коллективлар иккинчи босқич беллашувларида иштирок этишади. Ғолиб коллективлар «Комсомольская правда» газетаси редакцияси томонидан ташкил этилган футбол мухлисларининг Бутуниттифоқ турнири финалида иштирок этишади.

Шундай қилиб, футбол мухлисларидан 157 команда ташкил этилди. Улар Тошкентдаги энг кучли коллектив номини олиш учун курашни бошлашди. «Пахтакор», «Меҳнат резервлари», «Старт», «Текстильщик», «Чиғатой», «ТашГРЭС» стадионларида бўлган дастлабки мусобақалар кескин кураш вазиятида ўтди. Қатъият, ирода кўрсатган коллективлар навбатдаги босқичда беллашиш ҳуқуқига эга бўлишди. Уларнинг орасида ТашГРЭС, тўқимачилик комбинати, «Комфорт» бирлашмаси, «Красновосточное» депоси, метрополитен, ЭПАП, 12-ҳунар-техника билим юрти ва олий ўқув юртларининг командалари бор.

Аҳоли турар жойларининг коллективлари ҳам амалда курашиш қобилиятларини намойиш этдилар. 74-ЖЭК, авиация ишлаб чиқариш бирлашмасига қарашли 14-ётоқхона, 1/4 Қорақамиш массиви, 29 ва 72-турар жой эксплуатация участкаси, «Октябрь» маҳалласининг футбол ишқибозлари командалари навбатдаги босқичга йўлланма олганликлари бунинг далилидир.

Ғолибларни аниқлашда судьяларнинг роли катта бўлди. Шаҳар судьялар коллегиясининг раиси В. Кечинов катта тайёргарлик ишларини амалга оширди. Барча ҳакамларга қўлланмалар берилди. Шу боисдан ҳам уларга эътирозлар бўлмади. Айрим мухлисларнинг қоидага хилоф ҳаракатлари ўз вақтида аниқланиб, бартараф этилди. Хуллас, судьялар ўз вазифаларини нуқсонсиз бажаришди.

Ғолиблар ва совриндорлар учун фахрий ёрлиқлар тайёрлаш район комсомол комитетлари зиммасига юкланган эди. Бу юмушни Акмал Икромов ва Собир Раҳимов район комсомол комитетларининг ходимлари эсдан чиқариб қўйганликлари ачинарли бўлди. Натижада шу районларнинг навбатдаги босқичда қатнашадиган коллективларига ёрлиқлар топширилмади.

Шундай қилиб, ҳар бир райондан икки коллектив — жами 20 команда ғолиблик учун курашни давом эттирмоқда. Улар қуръа ташлаш йўли билан тўрт группага бўлинади. 11 январь куни соат 18 да бўладиган қуръа ташлаш маросимида ҳар бир коллективнинг вакиллари ҳам иштирок этади. 17 январда эса командалар яна майдонга чиқишади. «Пахтакор» (машқ майдони), «Старт», «Трактор», «Меҳнат резервлари» стадионларида группа ғолиблари аниқланади. Ана шу ғолиб тўрт коллектив 24 январда финал учрашувларини ўтказишади.

«Комсомольская правда» газетаси редакцияси ташаббуси билан социал ихтиролар фонди ташкил этилди. Ҳоҳлаган киши ўз жамғармасидан шу фондга маблағ ўтказиши мумкин. Кўзда тутилган асосий мақсад — футбол мухлислари чемпионатини ташкил этишга ёрдам кўрсатишдир. Москванинг «Спартак» ва Киевнинг «Динамо» командаси мухлислари бу фондга маблағ ўтказишни биринчи бўлиб бошлашди. Ўйлаймизки, тошкентлик футбол ишқибозлари ҳам бу хайрли ишдан четда қолишмайди.

М. ОТАХОНОВ.

СУРАТЛАРДА: Футбол мухлислари мусобақаларидан лавҳалар.
А. Учаев фотолари.

Редактор
Т. М. ҚОЗОҚБОЕВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

«ЮБИЛЕЙ» МАРКАЗИЙ СПОРТ ЗАЛИДА
1988 ЙИЛ 10 ЯНВАРГАЧА

«ЗЕМЛЯНЕ»
РОК ГРУППАСИНИНГ ГАСТРОЛЛАРИ

Бадиий раҳбар — Владимир КИСЕЛЕВ.
Томошалар 5, 6 январь соат 17 ва 20.00 да;
7, 8, 9, 10 январь соат 14, 17 ва 20.00 да бошланади.

БИЛЕТЛАР «ЮБИЛЕЙ» МАРКАЗИЙ СПОРТ ЗАЛИ КАССАЛАРИДА ВА ВАКОЛАТЛИ КАССИРЛАР ТОМОНИДАН СОТИЛМОҚДА.

Кассалар ҳар куни соат 12 дан 20.00 гача очиқ.

КОНЦЕРТЛАР ОХИРИДА СПОРТ ЛОТЕРЕЯСИ ТИРАЖЛАРИ ЎЙНАЛАДИ.

5 январь соат 20.00 да — 9 ТИРАЖ.
6 январь соат 20.00 да — 10 ТИРАЖ.
7 январь соат 20.00 да — 11 ТИРАЖ.
8 январь соат 20.00 да — 12 ТИРАЖ.
9 январь соат 20.00 да — 13 ТИРАЖ.
10 январь соат 20.00 да — 14 ТИРАЖ.

Спорт лотереяси тиражларида мотоциклар, велосипедлар, телевизорлар, магнитофонлар, турли спорт тренажерлари ўйналади.

Бир дона лотерея билетининг баҳоси — 1 сўм.

Справкалар учун телефонлар: 46-07-53, 46-68-77—администратор; 46-03-12, 46-70-31 — касса.

ҲУРМАТЛИ ОБУНАЧИЛАР!

1988 йил газета ва журналларига
ОБУНА РАСМИЙЛАШТИРИШДА

айрим ўртоқлар адресни тўлдиришда хатоликларга йўл қўйишган — нашрларни етказиб берувчи алоқа бўлимининг номери нотўғри кўрсатилган. Шу сабабли адреси чалкаш бўлган карточкалар аниқлик киритиш учун «Союзпечать» шаҳар агентлигида сақланмоқда.

Газета ва журналларни олмаётган бўлсангиз сизга хизмат кўрсатувчи алоқа бўлимига, обуна расмийлаштирилган «Союзпечать» пунктига ёки «Союзпечать»нинг шаҳар агентлигига мурожаат қилишингиз лозим. Шаҳар агентлигининг адреси: Тошкент шаҳри, Широкая кўчаси, 2-уй (Олой бозори ёнида). Шу масала юзасидан 33-75-34 телефонига қўнғироқ қилишингиз ҳам мумкин.

«Союзпечать»нинг Тошкент шаҳар агентлиги.

ТОШКЕНТЛИКЛАР ДИҚҚАТИГА!

МАЛАКАЛИ ИШЧИЛАРГА ВА ЗАРУР ҚУРИЛИШ МАТЕРИАЛЛАРИГА ЭГА БЎЛГАН «УЮТ» («Шинамлик») КООПЕРАТИВИ КВАРТИРАЛАРНИ РЕМОНТ ҚИЛАДИ, ДЕВОРЛАРГА ШКАФ ҚУРАДИ, ЭЛЕКТР МОНТАЖ ВА САНТЕХНИКА ИШЛАРИНИ БАЖАРАДИ, ШУНИНГДЕК, ЙЎЛКАЛАРГА ВА АВТОМОБИЛЬ ТЎХТАШ ЖОЙЛАРИГА АСФАЛЬТ ЁТҚИЗАДИ.

Дала ҳовлиси бўлган кишилар ҳам қисқа муддатда уй, ёрдамчи иморатлар қуриш ёки мавжуд иморатларни қайта тиклашда мазкур кооператив хизматидан фойдаланишлари мумкин.

Кооператив адреси: 1-Пушкин проезди, 6-уй. Телефонлар: 33-10-53, 33-06-22.

«УЮТ» КООПЕРАТИВИ, 1-ҚУРИЛИШ БОШҚАРМАСИ.

ҲАЁТ ҒУНЧАЛАРИ УЧУН

«СИМИЛАК» СУТЛИ АРАЛАШМАСИ эндигина туғилган чақалоқлардан тортиб то бир ёшгача бўлган болаларни овқатлантириш учун мўлжалланган.

Гўдакларнинг ўсиб ривожланиши учун ниҳоятда зарур витаминлар қўшиб ёғсизлантирилган сут, лактоза ҳамда ўсимлик мойидан тайёрланган «Симилак» аралашмасини Ирландиянинг «Аббот лабораториз» фирмаси ишлаб чиқармоқда.

Банка сиртидаги ёрлиқда ёзилган тайёрлаш усулига қатъий риоя қилиш ва бунда банка ичидаги махсус ўлчам қошиқчасидан фойдаланиш тавсия этилади.

«УЗМЯСОМОЛТОРГ»НИНГ ТОШКЕНТ ШАҲАР ИДОРАСИ.

«СОЮЗТОРГРЕКЛАМА» БУТУНИТТИФОҚ БИРЛАШМАСИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕКЛАМА АГЕНТЛИГИ.

Театр

НАВОИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 5/I да Коппелия (19.00), 6/I да Коппелия (12.00), Флория Тоска (19.00), 7/I да Алоиддиннинг сеҳрли чироғи (12.00), Спартак (19.00).

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 5/I да Тақдир эшиги (19.00), 6/I да Ҳазрати аёл (19.00), 7/I да Куёв (19.00).

МУҚИМИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 5/I да Янги йил арча байрами томошалари, 6/I да Ёшликда берган кўнгил, 7/I да Ҳийлаи шаръий.

Кино

5 ЯНВАРДА

БАДИИЙ ФИЛЬМЛАР:

Восток — «КАПУЦИНЛАР ХИЁБОНИДАГИ КИШИ» (16, 18, 20, 21.30).

Дружба — «КАПУЦИНЛАР ХИЁБОНИДАГИ КИШИ» (жуфт ва тоқ соатларда).

Искра — «КРЕЙЦЕР СОНАТАСИ» (17.15, 20.00).

Санъат саройи — «АРТИСТ» (катта зал, 17, 20.00; кичик зал, 18, 20.45).

Тошкент Советининг 50 йиллиги — «КАПУЦИНЛАР ХИЁБОНИДАГИ КИШИ» (19.00, 21.00).

Қозоғистон — «ҲАММА ҚАМОҚҚА ОЛИНСИН» (17, 18, 20.00).

Ҳамза номли — «ҚОРА КЎЗОЙНАК» (жуфт соатларда).

Москва — «КАПУЦИНЛАР ХИЁБОНИДАГИ КИШИ» (17, 19, 20.40).

Нукус — «КАПУЦИНЛАР ХИЁБОНИДАГИ КИШИ» (тоқ соатларда).

Мир (метронинг «Чкалов» станцияси) —«ДОВЮРАК ЧОПҚИР» (17, 19, 20.45).

ВЛКСМ 30 йиллиги — «ҚИЗИЛ ЗОНА» (жуфт соатларда).

6 ЯНВАРДА

БАДИИЙ ФИЛЬМЛАР:

Восток — «КАПУЦИНЛАР ХИЁБОНИДАГИ КИШИ» (10.30, 12, 14, 16, 18, 20, 21.30).

Дружба — «КАПУЦИНЛАР ХИЁБОНИДАГИ КИШИ» (жуфт ва тоқ соатларда).

Искра — «КРЕЙЦЕР СОНАТАСИ» (12, 14.30, 17.15, 20.00).

Санъат саройи — «АРТИСТ» (катта зал, 11, 14, 17, 20.00; кичик зал, 12, 15, 18, 20.45).

Тошкент Советининг 50 йиллиги — «КАПУЦИНЛАР ХИЁБОНИДАГИ КИШИ» (19.30, 21.00).

Қозоғистон — «ҲАММА ҚАМОҚҚА ОЛИНСИН» (11, 12, 15, 17, 18, 20.00).

Ҳамза номли—«ҚОРА КЎЗОЙНАК» (жуфт соатларда).

Москва — «КАПУЦИНЛАР ХИЁБОНИДАГИ КИШИ» (11, 13, 15, 17, 19, 20.40).

Нукус—«КАПУЦИНЛАР ХИЁБОНИДАГИ КИШИ» (тоқ соатларда).

Мир (метронинг «Чкалов» станцияси) —«БОСҚИНЧИЛИК» (11, 13.30), «ДОВЮРАК ЧОПҚИР» (15, 17, 19, 20.45).

ВЛКСМ 30 йиллиги — «ҚИЗИЛ ЗОНА» (жуфт соатларда).

АВТОМАТ-ЖАВОБ БЕРУВЧИ ТЕЛЕФОНЛАР:

Санъат саройи — 44-21-34, 44-21-44, 44-21-74;
Чайка — 77-06-20;
Москва — 33-05-01;
Тошкент Советининг 50 йиллиги — 78-47-25;
Восток — 91-14-61;
Тинчлик — 58-34-88.

Цирк

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — «Циркда арча» томошалари (14.30, 17.00, 19.30).

«Узводоканал» ишлаб чиқариш бирлашмасининг

ИХТИСОСЛАШГАН РЕМОНТ-КОМПЛЕКТАЦИЯ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИ

электр синовдан ўтказиш учун

ҚУЙИДАГИЛАРНИ ҚАБУЛ ҚИЛАДИ:

трансформатор ёғи, электрдан ҳимоя воситалари ва олдиндан муҳофазалаш мосламалари (диэлектрик гиламчалар, калишлар, қўлқоплар, изоляцияловчи таёқлар, кучланиш кўрсаткичлари, ток ўлчаш қисқичлари ва бандн изоляцияланган асбоблар).

Бажарилган иш учун ҳақ пул ўтказиш йўли билан амалга оширилади.

Справкалар учун адрес: Шаҳар типидаги Калинин посёлкаси. Телефон 54-384.

ТОШКЕНТ оқшоми
Газета ўзбек ва рус тилларида мустақил бир йилда 300 марта чиқади.

«Тошкент оқшоми»
(«Вечерний Ташкент») — орган Ташкентского горкома Компартии Узбекистана и городского Совета народных депутатов.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри.

РЕДАКЦИЯ АДРЕСИ: 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

ТЕЛЕФОНЛАР: бўлимлар: партия турмуши ва пропаганда — 32-54-19; совет қурилиши ва халқ контроли — 32-54-34; саноат, транспорт ва алоқа — 33-08.74, 32-57-84; шаҳар хўжалиги, савдо ва маиший хизмат — 32-55-39, капитал қурилиш — 32-58.85; фан ва ўқув юртлари — 32-53.10; физкультура ва спорт, ҳарбий-ватанпарварлик тарбияси — 32-55.32; маданият — 32-53-83; ахборот — 33-28-95; хатлар ва оммавий ишлар —33.29-70; иллюстрация — 32-55-37; жамоатчилик редакцияси — 33.99-42, 32-53-66; «Ташкентская неделя» рекламалар иловаси — 32-56.84; эълонлар — 33-31-42.